

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

UKAZATELE KOOPERACE SPORTOVců S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
S PARTNERY V KONTEXTU SJEDNOCENÉ PŘEHAZOVANÉ
SPECIÁLNÍCH OLYMPIÁD
Bakalářská práce

Autor: Jan Klímek, Aplikované pohybové aktivity
Vedoucí bakalářské práce: Prof. PhDr. Hana Válková, CSc.
Olomouc 2014

Jméno a příjmení autora: Jan Klímek
Název bakalářské práce: Ukazatele kooperace sportovců s mentálním postižením s partnery v kontextu sjednocené přehazované Speciálních olympiád
Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Vedoucí bakalářské práce: Prof. PhDr. Hana Válková, CSc.
Rok obhajoby: 2014

Abstrakt:

Tato práce si klade za cíl analyzovat kooperaci mezi partnery a sportovci ve sportu sjednocená přehazovaná v souladu s regulemi sjednocených sportů Speciálních olympiád. Měření se zúčastnilo pět sportovců Speciálních olympiád s hodnotou IQ ve spodní hranici středního stupně mentálního postižení a dva partneři. Zaměřili jsme se na tým s nejslabší výkonností při hře a snažili jsme se vyzorovat kooperaci mezi sportovci a partnery. Zaznamenali jsme jednotlivé herní činnosti a následně byla také vyhodnocena kooperace mezi partnery a sportovci.

Hodnoty byly získány při XVII. ročníku národního turnaje Českého hnutí speciálních olympiád, který se konal v červenci 2013. Během tohoto ročníku jsme zaznamenali data z deseti odehraných setů, které jsme následně zpracovávali.

Součástí sjednocené přehazované jsou testy individuálních dovedností, díky kterým jsme mohli každý tým zařadit do herní skupiny a následně posoudit, jak tyto testy individuálních dovedností odpovídají úrovni zapojení ve hře. Vyzorovaná data byla zpracována deskriptivní statistikou a výsledky jsou uvedeny v tabulkách.

Bylo zjištěno, že i sportovci s hodnotou IQ ve spodní hranici středního stupně mentálního postižení jsou schopni hrát sjednocenou týmovou hru. Překvapilo nás, kolikrát byl během hry chycen příjem sportovci. Až 43 % příjmů patřilo sportovcům. I přes limity osob s mentálním postižením v rozhodovacích procesech, jsou v této práci konkrétní důkazy o možném zapojení do hry.

Klíčová slova: Kognitivní procesy, rozhodovací procesy, týmový výkon, kooperace, smysluplné začlenění, individuální testy dovedností.

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Jan Klímek
Title of the thesis: Indicators cooperation of people with intellectual disabilities in the context Special Olympics – unified throw ball
Department: Department of adaptive physical activities
Supervisor: Prof. PhDr. Hana Válková, CSc.
The year of presentation: 2014

Abstract:

The aim of the following thesis is to analyse and describe the level of cooperation between athletes with mild level of intellectual disabilities and their team-mates (partner athletes without disabilities) during five throwball games. The five athletes who attend XVII national tournament in throwball were included into the study. The observation-recording technique was employed during the data collecting where co-operation between selected players had been of major interest. Moreover we used test to estimate level of individual skills of athletes. All data were obtained during XVII. national tournament in throwball which held in July 2013 in Drevenice. Despite the limits in decision-making it was found that athletes with mild level of intellectual disabilities are able to play a unified team games. It has been found that athletes with mild level of intellectual disabilities have participated in 43 % of all ball catching. Obtained data were processed by descriptive statistics and results are presented in tables.

Key words: Cognitive processes, decision-making processes, team performance, cooperation, meaningful integration, individual skills tests.

I agree the thesis paper to be lent within library service.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně s odbornou pomocí prof. PhDr. Hany Válkové, CSc., uvedl všechny použité literární zdroje a řídil se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci dne 20. 7. 2014

.....

Děkuji prof. PhDr. Haně Válkové, CSc. za pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1	ÚVOD.....	7
2	SYNTÉZA POZNATKŮ	8
2.1	Mentální postižení.....	8
2.1.1	Obecná charakteristika	8
2.1.2	Etiologické vymezení mentálního postižení.....	9
2.1.3	Klasifikace mentálního postižení.....	11
2.1.4	Přístupy k mentálnímu postižení	14
2.1.5	Psychologické zvláštnosti u osob s mentálním postižení	15
2.1.6	Syndromy spojené s mentálním postižením	15
2.2	Kognitivní procesy a jejich rozvoj u osob s mentálním postižením	17
2.3	Motorické učení	19
2.4	Pohybová aktivita a sport osob s mentálním postižením	20
2.4.1	International Sports Federation for People with an Intellectual Disability	21
2.4.2	Speciální olympiády	21
2.4.3	Rozdíly mezi INAS-FID a ČHSO	23
2.4.4	Sjednocené sporty.....	23
2.5	Přehazovaná	24
3	CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	25
4	METODIKA	26
4.1	Účastníci výzkumu	26
4.2	Testy individuálních dovedností (IST)	26
4.3	Průběh výzkumu	27
5	VÝSLEDKY.....	28
5.1	Testy individuálních dovedností.....	28
5.2	Hodnocení zápasu	28
5.3	Herní kazuistiky sportovců	37
6	DISKUZE	38
7	ZÁVĚRY	40
8	SOUHRN.....	42
9	SUMMARY	43
10	REFERENČNÍ SEZNAM	44
11	PŘÍLOHY	46

1 ÚVOD

Žijeme ve světě plném předsudků a soudů. Existuje mezi námi mnoho lidí, kteří bez rozmyslu odsoudí kolemjdoucího člověka pouze na základě jeho vzhledu. K těmto rychlým soudům jim většinou stačí barva pleti, vulgární projevy nebo náboženství. Problémem, kterému bych se ve své práci rád věnoval, je rozdíl mezi zdravou populací a skupinou handicapovaných, do které neodmyslitelně patří jedinci s mentálním postižením.

Když se podíváme do historie, lidstvo během svého vývoje prošlo několika obdobími a ač se to zdá zarážející, v každém z těchto období byly i osoby s mentálním postižením. Ne vždy se ale lidé chovali tak přátelsky, jako je tomu nyní a nebylo také pravidlem, že by společnost hledala způsoby, jak se s těmito osobami vypořádat. Proto jsem rád, že nyní osoby ať s mentálním nebo jiným postižením patří do naší společnosti a mohou se bez omezení účastnit všech radostí, které v životě máme. Díky komunikaci během sportu je možné se seznámit s mnoha lidmi a získat nové přátele. Existují sporty např. tzv. sjednocené sporty ČHSO, při kterých spolu hrají osoby s mentálním postižením s tzv. partnery z intaktní populace a na výsledku utkání se podílejí společně. U národního sportu přehazovaná, což je jeden ze sjednocených sportů ČHSO, se účastní sportovci, kteří se vyskytují na spodní hranici IQ ve středním pásmu mentálního postižení.

Lidstvu je dávno známo, že pohyb je radost a že ve sportu jsou jen soupeři a nikoliv nepřátelé. Sport nebo pohybová aktivita vede ke zlepšení fyzické zdatnosti a ke zlepšení duševního stavu. Světová zdravotnická organizace (2012) uvádí, že počet dětí s nadváhou nebo obezitou se na celém světě od roku 1990 do roku 2012 zvýšil z 31 milionů na 44 milionů. Pokud bude tento trend pokračovat, tak v roce 2025 se skupina takto postižených dětí rozroste až na 70 milionů. Uvedený fakt je spojen s celou řadou závažných zdravotních komplikací, jako je např. zvýšené riziko předčasného nástupu onemocnění diabetes nebo onemocnění srdce, poruchy pohybového aparátu, nebo rozvoj některých druhů rakoviny. V době nezdravé stravy a při nedostatku pohybu, jsou zvýšená zdravotní rizika a bylo by proto vhodné žít aktivněji a bez stresu.

2 SYNTÉZA POZNATKŮ

Teoretická východiska jsou založena na charakteristice osob s mentálním postižením (dále pouze MP), na popsání možností a významu pohybu pro osoby s mentálním postižením a na přiblížení podstaty Speciální Olympiády a národního sportu s názvem sjednocená přehazovaná.

2.1 Mentální postižení

2.1.1 Obecná charakteristika

Pojem mentální postižení je odvozen z latinského „mens“ (mysl, duše) a „retarde“ (opozdit, zpomalit) (Slowik, 2007). Slovenští autoři, kteří se zabývali oborem speciální pedagogiky, detekovali v letech 1952-1989 více než 20 obdobných termínů označujících pojem mentálního postižení: duševně vadní, duševně úchylní, duševně abnormální, duševně opoždění, duševně defektní, slabomyslní, oligofrenní, mentálně vadní, mentálně abnormální, rozumově postižení, mentálně defektní, mentálně nevyvinutí, mentálně opoždění, mentálně retardovaní, rozumově vadní, děti s rozumově vadným rozumovým vývojem atd. (Valenta & Müller, 2009).

Mentální postižení je charakterizováno jako stav jedince s celkovým snížením intelektových schopností (tj. schopností myslet, učit se a přizpůsobovat se svému okolí). K takovému stavu dochází v průběhu vývoje jedince. Jedná se o trvalý stav, který je buď vrozený, nebo získaný časně, tedy do dvou let života dítěte (Pipeková, 2006).

V současnosti se doporučuje místo pojmu mentálně retardovaný (mentálně postižený) používat označení osoba s mentálním postižením (Valenta & Müller, 2007). Podle Švarcové (2003) má tím být vyjádřena skutečnost, že retardace není integrální součástí člověka, ale je pouze jedním z mnoha jeho osobnostních rysů.

Názor autorů Ješiny, Janečky et al. (2008) je takový, že osobou s mentálním postižením myslíme jedince, který je díky svým intelektovým schopnostem limitován v běžném životě především v oblasti sociální. Tilinger a Lejčarová (2012) se domnívají, že pro termínové vymezení mentálního postižení je nutné sledovat všeobecný proud, ve kterém se jasně ustupuje od názvu retardace. Jedná se o důležitou změnu, která poukazuje na to, že mentální postižení není rigidní stav, který je zcela beze změny po celou dobu života jedince.

Odraz změny terminologie je zásadní také v názvech mezinárodních organizací, kdy se např. AAMR (American Association on Mental Retardation) v roce 2007 přejmenovala na AAIDD (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities), což s sebou nese všeobecné zavedení termínu „intellectual disability“ do anglosaské literatury a povědomí (Graciasová, 2010).

V této práci bude dále uváděn termín mentální postižení (MP), který je u nás využíván v pedagogické a poradenské praxi a má určitou legislativní oporu – viz školský zákon a jeho prováděcí vyhlášky, kde je tento termín uváděn (Tilinger & Lejčarová, 2012).

2.1.2 Etiologické vymezení mentálního postižení

Mentální postižení má odlišné a různorodé příčiny vzniku, vždy však dochází k vážnému porušení centrální nervové soustavy, konkrétně k organickému nebo funkčnímu poškození mozku (Slowík, 2007).

Mentální opožďování může být způsobeno jak příčinami endogenními, tak příčinami exogenními. Vnitřní (genetické) příčiny jsou zakódovány již v systémech pohlavních buněk, jejichž spojením vzniká nový jedinec. Vnější činitelé, kteří mohou zapříčinit mentální retardaci, působí od početí dítěte v průběhu celé gravidity, porodu, poporodního období i v raném dětství (Švarcová, 2003).

Valenta a Müller (2003) se hlouběji zabývali příčinami prenatalními, perinatálními a také postnatálními. V prenatalním období hrají značnou roli vlivy hereditární, ať už jsou to nemoci zděděné po rodičích či nedostatek vloh k určitým specifickým činnostem. Hovoříme zde o tvorbě intelektových schopností. Dalším faktorem, v rámci prenatalního období, jsou faktory genetické. Dochází k mutaci genů, k aberaci chromozómů nebo ke změnám v jejich počtu. Třetí skupinou prenatalních vlivů jsou environmentální faktory a onemocnění matky v době těhotenství.

Langer (1996) rozděluje příčiny na získané a vrozené:

- a) získané: biologické během života, sociální
- b) vrozené: příčiny před porodem (dědičné, chromozomální, v době gravidity), příčiny kolem porodu (např. DMO)

Švarcová (2003) uvádí, že nejčastější příčiny jsou tyto:

- následky infekcí a intoxikací,
- následky úrazů nebo fyzikálních vlivů,
- poruchy výměny látek, růstu,
- makroskopické léze mozku,
- nemoci a stavy způsobené jinými nesespecifickými prenatálními vlivy,
- anomálie chromozomů,
- nezralost,
- vážné duševní poruchy,
- psychosociální deprivace,
- jiné a nespecifické etiologie.

Tabulka 1. Etiologické faktory (Katz & Lazcano-Ponce, 2008, 134)

1 Genetické faktory	2 Dědičné faktory	3 Získané faktory
Downův syndrom Prader-Willie syndrom Neurofibromatóza Lesch-Nyhan syndrom Rettův syndrom Adrenoleukodystrofie Fragilní chromozóm X	Fenyktonurie Hypotyreóza Galaktosemie Mowat-Wilson syndrom	3.1 Vrozené Metabolické – neonatální hypotyreóza Toxické – fetální alkoholový syndrom Infekční – rubeola, toxoplazmóza, syfilis, herpes (typ II) 3.2 Vývojové a) prenatální nekompensovaný diabetes, intrauterinní malnutrice, vaginální krvácení, placenta previa b) perinatální prolongovaný porod s asfyxií c) postnatální encefalopatie při hyperbilirubinemii, encefalické trauma a infekce 3.3 Environmentální a sociokulturní faktory chudoba

2.1.3 Klasifikace mentálního postižení

Definování klasifikace MP se odráží i ve složitém procesu klasifikačních systémů. V praxi bylo globálně sjednoceno od minulého století dělení Oligofrenie na tři základní stupně: debilitu, imbecilitu a idiocii. Často se však jednotlivé označení těchto stupňů lišilo, proto se tuto nejednotnost snažila vyřešit Světová zdravotnická organizace (WHO), která od roku 1968 v rámci 8. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, úrazů a příčin smrti vymezila jednotlivé stupně Oligofrenie pomocí IQ (Renotiérová, 2006).

Hloubku mentálního postižení lze určit pomocí tzv. inteligenčního kvocientu (IQ), který vyjadřuje úroveň rozumových schopností. Ke klasifikaci mentálního postižení se v ČR používá 10. revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí (MKN-10, mezinárodní označení ICD-10) vydaná WHO. Dle ní rozlišujeme druh, stupeň a typ postižení (Pipeková, 1998; Pipeková, 2006):

Druh postižení: F 70-79 Mentální postižení

Stupeň postižení:

F 70 lehké MP

F 71 středně těžké MP

F 72 těžké MP

F 73 hluboké MP

F 78 jiné MP

stanovení stupně mentálního postižení je nesnadné pro přidružené senzorické nebo somatické postižení, těžké poruchy chování a pro autismus

F 79 nespecifikované MP

jedná se o mentální postižení, ale pro nedostatek znaků nelze jedince přesně zařadit

Typ postižení:

- a) eretický (nepokojný, dráždivý, astabilní)
- b) torpidní (apatický, netečný, strnulý)
- c) nevyhraněný

- Ad. a) typ eretický se vyznačuje výraznou pomalostí pohybů, řeči i celého chování, liknavostí až netečností, malou aktivitou, pohodlností, sklonem k nečinnosti
- Ad. b) typ torpidní je nápadný výrazným psychomotorickým neklidem, jedinec stále pobíhá, mění činnosti, je nesoustředěný, zvýšeně dráždivý, útočný, impulzivní objevují se také afektivní výbuchy
- Ad. c) typ nevyhraněný znamená, že u jedinců jsou procesy vzruchu a útlumu relativně v rovnováze, ale jeden z nich může mírně převládat

Lehké mentální postižení (IQ 50-69)

Lehké mentální postižení je nejvíce rozšířenou formou MP a je diagnostikováno u 80 % populace s mentálním postižením. Již v dětském věku bývá vývoj dítěte mírně opožděný. I když se děti s lehkým MP naučí mluvit později, řeč si i přesto osvojí. Ve škole mívají problémy s učením a nejsou schopny plně zvládnout osnovy základní školy. Elementární školní dovednosti jsou schopny zvládnout, až do úrovně 10-11 let. Většinou tyto děti selhávají v abstraktních předmětech a logických operacích. Můžou se projevit výraznější problémy s psaním, čtením, počítáním (dysgrafie, dyslexie, dyskalkulie) (Čadilová, Jůn, & Thorová, 2007).

V sebeobsluze jsou lidé s lehkým MP samostatní a v osvojeném prostředí dokážou úspěšně pracovat. Pokud je těmto lidem poskytnut adekvátní nácvik, jsou schopni samostatně docházet do práce, vykonávat manuálně orientované činnosti a dokonce samostatně bydlet (s určitou mírou pomoci zvenčí) (Čadilová, Jůn, & Thorová, 2007).

Středně těžké mentální postižení (IQ 35-49)

Děti se středně těžkým mentálním postižením většinou zvládnou v průběhu školní docházky základy trivie (čtení, psaní, počítání). V sebeobsluze bývají lidé se středně těžkým MP samostatní, ve složitějších situacích potřebují však občasnou pomoc a dohled. Oproti lidem s lehkým MP mají také častěji přidružená neurologická a fyzická postižení. Mnoho lidí se středně těžkým MP uplatní své pracovní schopnosti a dovednosti v chráněných dílnách. Samostatného života nejsou schopni a ke svému životu potřebují každodenní dohled a asistenci. Mentální věk těchto lidí se pohybuje mezi 4-8 lety (Čadilová, Jůn, & Thorová, 2007).

Těžké mentální postižení (IQ 20-34)

U jedinců s těžkým mentálním postižením jsou podobné symptomy jako u lidí se středně těžkým MP, ale jsou podstatně výraznější. Tyto děti vůbec nezvládají školní trivium, ale jsou schopny naučit se spoustu dovedností. Základní sebeobslužné činnosti zvládají s výraznější mírou dopomoci. Při správném vedení dokážou naučené dovednosti použít v chráněných dílnách a v každodenních aktivitách (Čadilová, Jůn, & Thorová, 2007).

U zmiňovaných jedinců je přítomna značná neobratnost v oblasti motoriky a dyskoordinace. Mentální věk se pohybuje v rozmezí 18 měsíců až 3,5 roku. Časté jsou poruchy chování – stereotypní pohyby, hra s fekáliemi, sebepoškozování, afekty a agrese (Čadilová, Jůn, & Thorová, 2007; Valenta & Müller, 2009).

Hluboké mentální postižení (IQ <20)

U lidí s hlubokým mentálním postižením je schopnost porozumět řeči a základním instrukcím značně omezená. Často bývají přítomny i poruchy hybnosti a může se jednat i o úplnou imobilitu (nepohyblivost). Je běžná rudimentární neverbální komunikace a určitá míra sociálního chování (úsměv, radost ze společnosti). Z důvodu nízkého mentálního věku nejsou tito lidé schopni základního uvažování (nerozeznávají např. obrázky). Mentální věk je nižší než 18 měsíců (Čadilová, Jůn, & Thorová, 2007).

Jiné mentální postižení (F78)

Tato kategorie je využívána pouze tehdy, je-li stanovení stupně intelektové retardace pomocí obvyklých metod zvláště nesnadné nebo nemožné pro přidružené senzorycké nebo tělesné poškození, např. u nevidomých, neslyšících, u osob s autismem, s těžkými poruchami chování a u těžce tělesně postižených osob (Švarcová, 2006).

Nespecifikované mentální postižení

Uvedená kategorie se používá v případech, kdy je mentální postižení prokázáno, ale není dostatek informací, aby bylo možno jedince zařadit do jednoho z uvedených stupňů mentálního postižení (Švarcová, 2006).

2.1.4 Přístupy k mentálnímu postižení

Jak říká Valenta, Michalík a Lečbych (2012), pokud nebude hodnocena adaptace jedince s MP, ale naopak potřebná podpora pro jeho aktivní participaci v prostředí, pak je nutné použít jiný klasifikační model než ten, který poskytuje ICD-10.

Tento model vytvořila v roce 2004 AAIDD (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities), a vytvořila tak škálu „Supports Intensity Scale,“ která rozlišuje 4 stupně podpory, které umožní jedinci s mentálním postižením žít v konkrétním prostředí. Jednotlivé stupně podpory hodnotí silné a slabé stránky ve 4 oblastech:

1. intelektové schopnosti a adaptivní dovednosti,
2. psychologické a emocionální aspekty,
3. fyzické,
4. zdravotní a etiologické aspekty.

Stupně podpory dle škály:

1. občasná (Intermittent) – krátkodobá podpora vysoké či nízké intenzity v období zdravotní nebo životní krize (ztráta práce, krize v nemoci)
2. omezená (Limited) – časově omezená, ale stálá potřeba podpory menší intenzity (např. v průběhu studia na střední škole)
3. rozsáhlá (Extensive) – stálá (každodenní), v určitém prostředí – doma, v práci
4. pervasivní (Pervasive) – stálá, vysoce intenzivní v jakémkoliv prostředí

K tomuto modelu se přiklání také Special Olympics International (dále SOI), potažmo České hnutí Speciálních olympiád (dále ČHSO), neboť danému typu péče a podpory odpovídá možnost zařazení do sportovních programů (Válková, 2012).

- Ad. 1. občasná (Intermittent) – osoba poměrně samostatná, schopná sebeobsluhy, zvládá i týmové sporty
- Ad. 2. omezená (Limited) – podpora v typických situacích, především nových (časově, lokálně i sociálně). Zvládá olympijské sporty, včetně „velkých“ disciplín v běhu na lyžích
- Ad. 3. rozsáhlá (Extensive) – podpora neustálá, zvládá pohybové individuální činnosti, „malé“ a modifikované disciplíny v olympijských sportech
- Ad. 4. pervasivní (Pervasive) – limity intenzivní a podpora neustálá i při zvládání tzv. přizpůsobených sportů

2.1.5 Psychologické zvláštnosti u osob s mentálním postižením

Je nutné si připomenout, že i osoby intaktní jsou ojedinělé a originální bytosti, a proto také osoby s mentálním postižením netvoří jednotnou skupinu, kterou by bylo možné souhrnně popsat. Každý jedinec s MP je jedinečný a má velmi charakteristické osobnostní rysy (Švarcová, 2006).

Nižší mentální úroveň jedinců s mentálním postižením vytváří jedinečný psychologický obraz, který výrazně omezuje jejich poznávací procesy, avšak jim umožňuje žít bohatým životem. Psychika jedinců s mentálním postižením však může skrývat velké množství možností v oblasti specifických vloh, kreativity atd. (Renotierová, 2006).

Projevy mentálního postižení podle Renotierové (2006):

- osobnost jedince s mentálním postižením je infantilní
- jedinci trpí zvýšenou závislostí na druhých lidech a svých blízkých
- zvýšená pohotovost k úzkostem a k neurotickým až dětským reakcím a pasivním chováním
- sugestibilita a ztuhlost chování
- velké potřeby jistoty
- zhoršené přizpůsobení ke školním a sociálním povinnostem
- zpomaleností, impulzivností nebo hyperaktivním chováním
- labilita nálad
- poruchy pohybové koordinace a vizuomotoriky
- primitivnost konkrétních úsudků uplíváním na detailech, poruchy kognitivních procesů, sníženou mechanickou a logickou paměť
- opožděný psychosexuální vývoj osobnosti
- nerovnováha výkonu a aspirací
- poruchy komunikace a poruchy meziosobních vztahů
- nedostatky ve vývoji „jáství“ a v osobní identifikaci

2.1.6 Syndromy spojené s mentálním postižením

V otázkách syndromů spjatých s mentálním postižením je potřebné nejprve uvést, jak vznikly. Jedná se v nich o poruchu genetického kódu. Z těch více známých bychom mohli zmínit alespoň několik typů a to včetně zpřesnění jejich příčin.

Downův syndrom

Jde o onemocnění 21. chromozomu a je to nejrozšířenější forma mentálního postižení. Tento syndrom je možné diagnostikovat již před narozením dítěte a jeho riziko vzniku stoupá se zvyšujícím se věkem matky. V pozdější fázi života se pak vyznačuje typickými tělesnými znaky – hlava dítěte s tímto syndromem je menší, obličej je široký a plochý včetně vystouplých lícních kostí, nízké patro a malá ústa, dále snížený svalový tonus, nadměrná kloubní pohyblivost a celkově malý vzrůst postavy (Černá a kol., 2008).

Prader-Williho syndrom

Nečastěji se vyskytuje u chlapců, ale není to podmínkou. Jde opět o genetické chromozomální postižení. Tito jedinci mají nutkavou potřebu jídla, a proto se u nich vyskytuje v předškolním věku obezita. Pokud není tato potřeba jídla uspokojena, dochází k agresivním reakcím. Touha po uspokojení jídlem bývá u lidí s tímto syndromem tak velká, že si jídlo obstarávají krádeží, nebo můžou jíst jídla zkažená či nechutná. Stávají se agresivními, pokud svého cíle, rozumějme jídla, nedosáhnou (Černá a kol., 2008).

Jedinci s Prader-Williho syndromem mají nápadné tělesné znaky, kterými jsou lahvovité prsty, krátké končetiny, buclaté tváře nebo nápadně úzké čelo. Tito lidé mohou mít problémy s vývojem řeči, sluchu a zraku. Bývá také opožděn sexuální vývoj a puberta (Černá a kol., 2008).

Klinefelterův syndrom

Tento syndrom se vyskytuje pouze u mužů a je zapříčiněn poruchou chromozomu, tzv. aberací (porucha počtu pohlavních chromozomů). Diagnostikování tohoto syndromu je častější až v období dospívání, kdy můžeme pozorovat malá varlata, později absenci spermií a růst prsních žláz. Opět můžeme uvést typické tělesné znaky, kterými jsou vysoká postava (většinou obézní) nebo ubývající svalový tonus. Může se objevit také opožděný vývoj řeči. Ve většině případů je intelekt mužů s Klinefelterovým syndromem naprosto v normě, jen občas se může objevit mentální postižení v pásmu lehkého postižení (Černá a kol., 2008).

Turnerův syndrom

Uvedené nemocnění se vyskytuje pouze u žen a jeho hlavním projevem je sexuální porucha, která se vyznačuje infantilními pohlavními orgány. Typickými tělesnými znaky jsou malý tělesný vzrůst a nápadná zvětšená kožní řasa na krku. Intelekt je většinou mezi hranicí normy a lehké mentální retardace. Dívky s Turnerovým syndromem můžou mít problémy s vývojem řeči, jemné i hrubé motoriky a celkově s poruchou pohybového vývoje (Černá a kol., 2008).

2.2 Kognitivní procesy a jejich rozvoj u osob s mentálním postižením

Následující kapitolu uvedeme prvním z kognitivních procesů, kterým je myšlení. Tato poznávací funkce umožňuje člověku zprostředkovaně poznávat vnější prostředí, vlastní organismus, vztahy mezi jednotlivými předměty a jevy, či vlastnosti a významy těchto předmětů a jevů. Zajišťuje adaptaci na podmínky života a činí tak na vývojově nejvyšší úrovni jeho poznávání (Müller, 2002).

Pro myšlení jedinců s mentálním postižením jsou charakteristické, jak uvádí Švarcová (2003), tyto zvláštnosti:

- omezení na konkrétní situační souvislosti mezi předměty a jevy, je chudé a neproduktivní (jedinec spíše vzpomíná, než přemýšlí),
- omezená až žádná schopnost zobecňování,
- nesoustavnost a nezaměřenost myšlení především u jedinců, kteří trpí rychlou unavitelností,
- slabá řídicí úloha myšlení – v případě potřeby nedovedou použít již osvojené rozumové operace,
- nekritičnost myšlení – nepochybují o správnosti okamžitých domněnek,
- nedostatek sekvenčního myšlení (kvalitního myšlení) - chápání sledů věcí a jevů, správné vnímání jejich logických souvislostí a časové následnosti. Nedostatek této paměti znesnadňuje žákům vytvářet mnoho důležitých dovedností a návyků. Způsobuje jim i potíže v organizaci času. Musíme je učit vytvářet si rozvrhy, plánovat si čas a hospodařit s ním.

Pro výkon pohybového úkolu u lidí s mentálním postižením má důležitou úlohu také paměť, která vykazuje u těchto jedinců jistá specifika. Osoba s postižením si nové úkony osvojuje pomalu až po mnohočetném opakování (v porovnání s intaktní populací se uvádí až stovky opakování). Naučené rychle zapomínají a získané dovednosti neuplatňují v praxi v požadovaném čase. U těchto jedinců převažuje spíše mechanická paměť (Valenta & Müller, 2007).

Dle Plhákové (2003) je paměť schopnost zaznamenávat životní zkušenosti. Bez ní, by život byl složen z na sebe naprosto nenavazujících úseků. Jedinec by nebyl schopen ani reflexe vlastní existence. Paměť je také základním předpokladem pro učení. Paměť u osob s mentálním postižením vykazuje jistá specifika. Typickým znakem je pomalé tempo při osvojování nových znalostí a jejich uchování. Příčina těchto nedostatků spočívá opět ve zvláštnosti nervových činností. Proto je nutné při procesu učení a ukládání do paměti dodržovat zásadu neustálého opakování za účelem fixace informací. Platí, že osoby s mentálním postižením si nové znalosti zapamatují teprve ve chvíli, až je pochopí. Proto je velmi vhodné používat při edukaci těchto osob multisensoriální přístup (Švarcová, 2003).

Dalším důležitým kognitivním procesem je pozornost. Je to schopnost zaměřit vědomí na určitou činnost, předmět, děj nebo na vlastní myšlenkový proces. Toto zaměření je spontánní nebo úmyslné. Souvisí jak s vnímáním a myšlením, tak i s vybavováním a fantazií. U jedinců s MP je obtížné vzbudit a zaměřit jejich pozornost, což má vliv na výsledky učení. Jedinci nejsou schopni soustředit se na učení po delší dobu. Záměrná pozornost se trpí značnou unavitelností (žák základní školy praktické je schopen udržet pozornost maximálně 15 až 20 minut). Neschopnost soustředit se závisí i na osobnostních zvláštностech a na vhodném pedagogickém a psychologickém prostředí (Müller, 2002).

Pozornost souvisí s bezprostředním vnímáním a poznáním a členíme ji na bezděčnou a záměrnou. Záměrná pozornost je charakteristická svou rychlou unavitelností a nestálostí. Osoba s MP je schopná udržet pozornost mnohem kratší dobu než jeho intaktní vrstevník. Důležité je často střídat časové úseky soustředění s následným odpočinkem čili relaxací (pasivní nebo aktivní). Často motivujeme k výkonům (Valenta & Müller, 2007).

Na závěr bychom chtěli zmínit vnímání neboli percepci, kterou Plháková (2003, 129) definuje jako „organizaci a interpretaci sensorických informací“. Výsledkem tohoto procesu jsou vjemy, které se mnohdy značně liší od neúplných údajů zaznamenaných našimi smysly. Švarcová (2003) uvádí, že základem vnímání je vytváření zásoby podmíněných reflexů. Zmiňovaný proces probíhá u nepostiženého dítěte automaticky a velmi rychle, ale u dětí s poškozenou nervovou soustavou se vjemy vytvářejí pomalu a s množstvím nedostatků.

Edukace dětí s mentálním postižením

Pipeková (1998) uvádí, že po roce 1990 vznikla řada alternativních forem pomoci mentálně postiženým, v podobě nestátních organizací. Vedle nich existovala řada státních organizací, zabývajících se vzděláváním mentálně postižených.

Bezprostředně po roce 1990 nezískali v rámci školské integrace děti a žáci s mentálním handicapem šance srovnatelné s ostatními (jinak postiženými) vrstevníky. Až do roku 1999 nebylo prakticky téměř vůbec možné žáky s mentálním postižením integrovat do běžných tříd základních škol. V rámci experimentu začaly pilotní pokusy o integraci těchto dětí až na konci 90. let a teprve s počátkem platnosti nového školského zákona (od 1. 1. 2005) se možnost vzdělávání žáků s mentálním postižením v běžných třídách základních škol stala alespoň legislativně samozřejmostí (Slowík, 2007)

Dle §42 (zákon 561/2004 Sb.) je efektivní a smysluplné integrované vzdělávání dětí s lehkou až středně těžkou formou mentálního postižení. Žáci mají možnost se vzdělávat na základní škole praktické (dříve zvláštní škola). Na základní škole speciální (dříve pomocné) mají možnost studovat žáci s autismem, kombinovaným postižením a mentálním postižením. Pro jedince s hlubokým mentálním postižením existují speciální vzdělávací programy na bázi tzv. rehabilitačních tříd.

2.3 Motorické učení

Při vývoji a přetváření člověka z biologické bytosti na společenskou, přichází nutnost osvojování si svého sociokulturního prostředí, k tomu slouží sociální učení. Jedinec si osvojuje systém hodnot, rolí, návyků a stereotypů společenského chování. Senzomotorické (motorické, pohybové) učení probíhá prostřednictvím nejrůznějších forem pohybových aktivit v interakci mezi lidmi a vnějším prostředím. Pohyby se neustále zdokonalují a stávají se účelnějšími a účinnějšími. Soubor pohybové výbavy člověka (pohybové chování) se stále rozšiřuje a zkvalitňuje (Čáp, 1980).

Podle Rychteckého a Fialové (1998) motorické učení zahrnuje složku poznávací (kognitivní), citovou (emotivní) a snahovou (volní). Je to proces, kdy jedinci získávají pohybové zkušenosti, rozvíjí své pohybové schopnosti a učí se novým dovednostem. Pohybovým dovednostem se učíme s tím záměrem, abychom nejen zvládli určité pohybové požadavky, ale abychom se naučenými dovednostmi mohli disponovat i v budoucnu.

Hodiny tělesné výchovy by měly být zaměřené na motorické učení (nejen naučit dovednost, ale dát vědomosti – jak a proč to dělat) a v druhé polovině hodiny přidat část s kondičním rázem (Miklánková, 2005).

U osob s mentálním postižením pozorujeme v motorickém učení velkou dávku pohybové zbrklosti, impulsivnosti, přídátne jsou různé grimasy, motorické zlozvyky a hyperaktivita. Všechny tyto faktory mohou vést k výrazně zvýšenému nebezpečí při provádění složitějších cvičebních prvků. Motorické schopnosti a dovednosti u osob s mentálním postižením bývají z obecného hlediska na nižší úrovni než u klientů s tělesným postižením (TP), které se projevuje na úrovni koordinačních schopností, v oblasti jemné motoriky, rytmice, prostorové orientaci, silové a tempové diferenciaci a při udržování rovnováhy. V nácviku motorického učení je nutné počítat s delším časovým úsekem než u klientů s TP. Jedinci s MP si nové pohybové zkušenosti osvojují pomaleji a zároveň neumí aplikovat předchozí dovednosti včas. Tím pak déle přetrvává fáze generalizace. Osvojené dovednosti mají malou plastičnost a se změnou vnějších podmínek se stávají méně zvladatelné. Bývá také omezena konstruktivní motorika jedince. Všechna tato pravidla ovšem platí velmi obecně, proto je důležité se na každého jedince soustředit individuálně (Karásková, 2005).

2.4 Pohybová aktivita a sport osob s mentálním postižením

Pohybová aktivita představuje jeden ze základních fenoménů lidského bytí a podílí se na všech složkách dění moderní společnosti. Je jedním ze základních elementů procesu přispívajícího ke kvalitě života a ke zdraví. Součástí tohoto projektu je harmonicky vyrovnaná osobnost ve sférách bio-psycho-socio-spirituální pohody každého jedince (Blahutková, Řehulka, & Dvořáková, 2005).

Válková (2000) dokazuje význam pohybové aktivity ve své studii, která byla realizována v programu Speciálních olympiád a u nesportovců s mentálním postižením. U sportující skupiny se potvrdilo očekávání. Jak u dovedností psychomotorických, tak v oblasti sociální byly zjištěny rozdílné hodnoty, které jasně ukazovaly ve prospěch sportovců Speciálních olympiád.

„Přes všechna omezení a různé zvláštnosti jsou lidé s mentálním postižením především lidmi, kteří mají prakticky stejné potřeby jako všichni ostatní a také právo na jejich adekvátní saturaci“ (Slowík, 2007, 118).

Cílem sportu mentálně postižených není jen soutěžení a reprezentace, ale především možnost sportovních aktivit pro co možná největší okruh zájemců a možnost soutěže s rovnocenným okolím. Účastí sportovci prokazují nejen touhu vítězit a zlepšovat výkony, ale také sami sobě, okolí a své rodině dokazují určitou výkonnost. Díky sportu se mentálně postižení učí trávit svůj volný čas pozitivně a smysluplně. Získávají si nové kamarády, zvyšují si své sebevědomí, které pomáhá k orientaci ve světě (Svoboda & Tilinger, 2001).

2.4.1 International Sports Federation for People with an Intellectual Disability

Podle International Sports Federation for People with an Intellectual Disability (INAS-FID) je sport jednou ze základních součástí života a nabízí osobám s MP pocit uspokojení. Při sportovní činnosti dochází k rozvoji tělesných, sociálních i psychických schopností. Osobám s MP sport nabízí pocit úspěchu, sounáležitosti k určité skupině a nové podněty. Díky sportovním aktivitám jsou odbourávány předsudky, které život osob s mentálním postižením doprovází (Válková, 2012)

Český svaz mentálně postižených sportovců (ČSMPS) je občanské sdružení tělovýchovných jednot sportovních oddílů a klubů, které zajišťuje sportovní, tělovýchovnou a turistickou činnost osob s MP a je fungujícím členem INAS-FID v ČR. Provozovanými sporty jsou například atletika, kopaná, cyklistika, lyžování nebo tenis (Válková, 2012).

2.4.2 Speciální olympiády

„Kéž vyhraji! Jestli se mi to nepodaří, ať jsem statečný ve svém úsilí“
(Válková, 1994, 21).

Válková (2012) tvrdí, že Speciální olympiády (SO) jsou dobrovolným hnutím, které podporuje vzájemné poznání i pochopení mentálně postižených občanů. SO hledají dosud utajené schopnosti a příležitosti veřejně tyto schopnosti projevit, a tak jsou dny Speciálních olympiád vždy dny radosti a vzájemného obohacení.

Zakladatelkou hnutí SO je Eunice Kennedy Shriver, která začala v roce 1963 pořádat jednodenní tábory pro děti a dospělé s MP. První mezinárodní hry SO se uskutečnily v Chicagu v roce 1968. O devět let později, v roce 1977, se konaly první mezinárodní zimní hry SO v Coloradu. V roce 1988 povoluje IOC (Mezinárodní olympijský výbor) právo užívat název Speciální olympiáda. V roce 2007 se v Šanghaji konala 12 mezinárodní letní Speciální 24. olympiáda (Válková, 1998).

„Cílem Speciálních olympiád je pomoci všem osobám s mentálním postižením nalézt cestu do společnosti tak, aby byly akceptovány, respektovány a aby jim byla dána možnost stát se uplatnitelnými občany s lidskou důstojností“ (Válková, 1998, 7). Pravidelná účast na sportovních akcích má pozitivní vliv na emotivní stránku nejen sportovců, ale také jejich rodin, což vede k zlepšení integrace osob s mentálním postižením (Kurz, 1992).

Speciální olympiády tvoří vlastní olympijský program, který v současnosti zahrnuje více než 32 letních sportů (atletika, plavání, gymnastika, badminton, košíková, volejbal, kopaná, házená, kuželky, bocce, vzpírání, jezdeckví, bruslení na kolečkových bruslích, cyklistika, jachting, softball, tenis, stolní tenis, golf a další) a 5 zimních (sjezdové lyžování, běžecké lyžování, krasobruslení, rychlobruslení, halový hokej) (www.specialolympics.org).

Kriterií pro výběr sportovců na Speciální olympiády je několik. Prvním z nich je diagnóza mentálního postižení (IQ 80 a níže) s kombinovanými vadami. Minimální věk pro účast na sportovních soutěžích je 8 let. Horní hranice není určena. Účast na hrách je umožněna všem sportovcům s mentálním postižením, kteří se pravidelně účastní sportovního tréninku ve svých klubech. Výkonnostní limity nejsou stanoveny (Středová, 1997; Válková, 1998).

Oficiálním akreditovaným národním programem Special Olympics pro Českou republiku je České hnutí speciálních olympiád (dále jen ČHSO). Československé hnutí SO vzniká v dubnu 1968 oficiální registrací v SOI. V roce 1991 se konaly první československé národní hry v Praze. První hry se konaly v roce 1993 v Olomouci. Český národní program provozuje v současné době 13 sportů. V dnešní době již ČHSO sdružuje 147 sportovních klubů Speciálních olympiád v ČR. Přes 3000 sportovců s mentálním postižením se tak může aktivně zapojit do jejich pravidelného sportovního programu (Válková, 2012).

Jedním z hlavních cílů ČHSO je sportovcům s mentálním postižením v programu Speciálních olympiád dát možnost sportovního soutěžení včetně příležitosti celoročního tréninku a to v různých typech olympijského sportu. Sportovcům od 8 let nabízí příležitost prožít radost, sdílet a rozvíjet dovednosti, zvyšovat odhodlání a odvahu (Válková, 2012).

V rámci ČHSO je 9 sportů letních: atletika, plavání, rytmická gymnastika, stolní tenis, cyklistika, odbíjená, košíková, kopaná, přizpůsobené sporty, národní sport přehazovaná a 4 sporty zimní: sjezdové a běžecké lyžování, snow-boarding a floor-hokej (Válková, 2012).

2.4.3 Rozdíly mezi INAS-FID a ČHSO

Tabulka 2. Rozdíly mezi INAS-FID a ČHSO (Válková, 2012)

Inas – FID Český svaz mentálně postižených sportovců	ČSMPS ČHSO České hnutí Speciálních olympiád
sportovní hnutí	sportovní hnutí
filosofie normality – vzhledem ke stanoveným limitům, absolutnímu pořadí	filosofie relativity – vzhledem k aktuálnímu výkonu
sportovci s MP s IQ pod 75 bodů	sportovci s MP s IQ pod 75 bodů, sportovci s kombinovanými vadami, partneři
naděje na úspěch nejlepším sportovcům	naděje na úspěch sportovcům všech úrovní dle principu dělení do finálových skupin
nejsou	přizpůsobené sporty
olympijské sporty	olympijské sporty a jejich modifikace
týmové sporty olympijské	týmové sporty olympijské a sjednocené
vedou se národní – světové rekordy, žebříčky	nevedou se národní – světové rekordy, žebříčky
startovné dle požadavků pořadatele	žádné startovné
věcné ceny dle nabídky pořadatele	žádné věcné ceny
oceňování medailemi prvních tří na stupních vítězů	oceňování celé finálové skupiny na stupních vítězů (medaile, stužky)
možné vlajky a národní symboly	žádné národní vlajky a národní symboly
doplňkový program může – nemusí být	doplňkový program MUSÍ být od národní úrovně výše
každoroční anketa vyhlašování nejlepšího sportovce s MP roku	každoroční přijetí sportovců světových her ČR u první dámy

2.4.4 Sjednocené sporty

Sjednocené sporty jsou součástí programu SO v tréninku a soutěžích, vyvinuté SOI. Jsou to akreditované programy, jejichž principem je:

- uplatnění v týmových nebo dyadických sportech,
- účast sportovců s MP a také partnerů bez MP, a to v celoročním tréninku i v soutěži s registrací v ČHSO,
- počet partnerů je buď menší než počet sportovců nebo je jejich počet shodný,
- v soutěži hrají všichni bez označení pozice a dle stejných pravidel.

Všichni zúčastnění (SO sportovci i partneři) v družstvu by měli být obdobného věku a schopností. Všichni sportovci ve sjednoceném programu musí mít nezbytnou úroveň dovedností pro účast ve sportu. SO sjednocené sporty jsou významným programem, protože rozšiřují sportovní příležitosti pro sportovce i partnery usilující o nové vyšší mety. Navíc, sjednocené sporty SO dramaticky zvyšují sounáležitost ve společnosti pomocí odstraňování bariér, jež historicky od sebe oddělovaly osoby s MP a bez MP. Současně sjednocené SO sporty posilují všestranné poslání SO zabezpečováním příležitostí pro ty jedince, kteří dosud nejsou zapojeni v SO (Válková, 2012).

2.5 Přehazovaná

Přehazovaná je bezkontaktní míčová hra, kde mezi sebou soupeří přes síť dva týmy na obdélníkovém hřišti. Tato hra vznikla v Chennai (Asie) v roce 1940 jako sport pro ženy. Pravidla pro přehazovanou byly vytvořeny v roce 1955 a první šampionát se odehrál v roce 1980 právě v Asii. Kompletní a aktuální pravidla pro Národní sport přehazovaná jsou uvedena v Příloze 1.

Postupem doby si Evropané pravidla tohoto sportu upravili tak, aby vznikla výborná příprava pro sport, který se hraje v Evropě a tím je volejbal. Sedm hráčů na jedné straně hřiště nahradili šesti a použili volejbalové hřiště místo hřiště na přehazovanou. Přehazovaná je velmi rozšířeným sportem i v České republice a je začleněna i do rámcových vzdělávacích programů na základních školách především na prvním stupni.

3 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Tato bakalářská práce má za cíl analyzovat kooperaci mezi partnery a sportovci ve sjednocené přehazované v souladu s regulami sjednocených sportů Speciálních olympiád.

Dílčí cíle:

- Posoudit vztah mezi výsledky testů v IST (Individual Skill Test – testy individuálních dovedností) a zapojením do hry.
- Formulovat typické kooperační vazby mezi sportovcem a partnerem.
- Formulovat doporučení pro praxi.

Výzkumné otázky:

1. Jaká je frekvence příjmu (servisu) partnerů proti sportovcům?
2. Jaká je frekvence nahrávek od sportovce ke sportovci?
3. Jaká je frekvence nahrávek od partnera ke sportovci?
4. Jaká je frekvence nahrávek od sportovce k partnerovi?
5. Kdo a v jaké frekvenci přehazuje přes síť?
6. Kolikrát sportovci přehodili míč přes síť pouze se 2 doteky s míčem?
7. Kolikrát sportovci přehodili míč přes síť pouze s 1 dotykem s míčem?
8. Jak odpovídá individuální test úrovni zapojení ve hře?

Úkoly práce:

1. Shromáždit a nastudovat potřebnou literaturu.
2. Vytvořit systém pozorování, kategoriální škálu pozorovacího systému průběhu zápasu.
3. Realizovat pozorování.
4. Vyhodnotit a zpracovat hrubá data.
5. Zobrazit výsledky a vytvořit závěrečnou práci.

4 METODIKA

4.1 Účastníci výzkumu

Data, se kterými pracujeme, jsme získali na XVII. ročníku národního turnaje Českého hnutí speciálních olympiád (ČHSO) v přehazované v Dřevěnicích. Turnaj se konal v červnu roku 2013 a zúčastnilo se ho 20 družstev, ve kterých hrálo 125 sportovců a 36 partnerů. Pro účely naší práce jsme vybrali tým, který v předchozích ročnících získal nejnižší počet bodů jak v individuálních testech dovedností, tak v samotné hře. Pozorovali jsme celkem 5 sportovců a 2 partnery ze stejného týmu.

Sledovaný tým se skládal ze sportovců Speciálních olympiád a partnerů. V tomto týmu se nacházeli sportovci s MP, kdy hranice IQ byla na pod hodnotou 60, a byl zde také sportovec s Downovým syndromem, který měl sportovní číslo 7. Sportovci soutěžili s čísly 6, 7, 9, 12 a 15. Toto sportovní označení jsme ponechali i pro naši práci.

Všichni sportovci trénují 2 krát týdně již po dobu devíti let, kromě sportovce s číslem 7, který sportuje 2 krát týdně po dobu dvou let. Ve zkoumaném týmu byli tři muži (sportovní číslo: 15, 12, 6) a dvě dívky (sportovní číslo: 7 a 9). Partneři byli označeni sportovními čísly 2 a 4. Toto označení jsme jim ponechali i pro tuto práci. V našem případě se jednalo o ženy ve věku do 40 let, kdy ani jedna nikdy nehrála žádný sport na závodní úrovni.

4.2 Testy individuálních dovedností (IST)

Testy individuálních dovedností (IST) slouží ke sledování stavu a vývoje obecných i speciálních pohybových dovedností a účelnosti tréninků. Testování napomáhá trenérům hodnotit výsledky jejich práce a sportovce správně motivuje k pravidelnému tréninku a získávání návyků pro soutěžení. IST slouží jako výchozí platforma pro zařazení do finálových skupin dle souměřitelné úrovně. U přehazované to jsou tyto testy:

- žonglování s míčem,
- přihrávka od prstů do terče,
- přihrávka s chycením po odrazu ze země,
- servis,
- přihrávka do soupeřova pole.

Všechny testy individuálních dovedností jsou podrobně rozebrány v Příloze 2.

4.3 Průběh výzkumu

Měření se odehrávalo na XVII. ročníku národního turnaje ČHSO v přehazované v Dřevěnicích 2013. Zaznamenávání jednotlivých utkání bylo možné uskutečnit díky dobrovolníkům z Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci, kteří se uvedené Speciální olympiády účastnili, a za podpory studentů studujících na jiných univerzitách v zahraničích. Tito dobrovolníci byli rozděleni do dvou skupin, kdy jedna zaznamenávala jednotlivé zápasy pomocí smluvených znaků a druhá skupina testovala nehrající sportovce pomocí testů individuálních dovedností.

Zaznamenávali jsme pouze úkony sportovců a partnerů ze sledovaného týmu. Zapisovali jsme kdo, a jak chytil servis, jakým způsobem byl zpracovaný míč hozený od protihráče, kdo nhrával a ke komu nahrávka doletěla. Zaznamenávaný byl i servis. Uvádíme zde i znaky, kterým jsme zaznamenávali samotnou hru. Jednotlivé herní úkony byly následně zpracovány do tabulek. Pro zaznamenání jednotlivých utkání jsme využili deskriptivní statistiku, kdy jsme využili jednoduché statistické zaznamenávací postupy k zaznamenání celého utkání.

K dokumentaci potřebných dat pro účely této práce jsme získali svolení zákonných zástupců zúčastněných sportovců.

Smluvený klíč k zaznamenání hry a k následnému rozuzlení dat viz Příloha č. 3.

Servis-----„S,,

Příjem----- „Př,,

Chycení během hry---„CH,,

Chyba----- „—,,

Hra přes síť-----„∩,,

5 VÝSLEDKY

Komplexní výsledky jsou pro větší přehlednost uvedeny v tabulkách a grafech. V první části jsou uvedeny výsledky z individuálních testů dovedností. Následně budou vyhodnoceny výsledky samotného herního výkonu sportovců a partnerů a jako další zde najdete komparaci jednotlivých herních úkonů mezi sportovci a partnery. Na závěr bylo analyzováno srovnání výkonu sportovců ve hře s výsledky jejich individuálních testů dovedností.

5.1 Testy individuálních dovedností

Celkový součet všech testů individuálních dovedností pozorovaného týmu znázorňuje Tabulka 3.

Tabulka 3. Výsledný index pozorovaného týmu

Sportovec č. 7	95
Sportovec č. 9	103
Sportovec č. 12	89
Sportovec č. 6	79
Sportovec č. 15	137
Součet týmu	503

Limit – nejsou testováni partneři

Výpočet skóre týmu: součet bodů jednotlivců dělený počtem testovaných. Výsledek tvoří základ pro zařazení týmu do finálové skupiny.

5.2 Hodnocení zápasu

Výsledky jsou pro větší přehlednost zpracovány do tabulek. Následující Tabulka 4 znázorňuje počet jednotlivých výměn v každém setu, počet zkažených míčů a počet doteků hráčů s míčem, než překročil jejich hrací polovinu. V této tabulce nejsou zahrnuty počty servisů a hodů přes síť na první dotek.

Tabulka 4. Součet herních činností

Set	Počet výměn	Počet zkažených	Hra přes na 1 dotek	Hra přes na dva doteky
1	61	15	6	28/23
2	67	14	11	28/21
3	48	15	0	23/18
4	69	12	0	45/38
5	50	8	3	29/22
6	62	10	6	30/22
7	48	13	2	25/24
8	81	14	4	46/38
9	57	14	2	24/20
10	56	14	5	26/23

* (Číslice za lomítkem označuje, kolikrát se výměn účastnil partner. Musíme mít na paměti, že partner ani jednou nehrál přes síť)

Na první pohled můžeme vidět, že klasická hra na tři doteky v tomto případě není moc obvyklá. Převládá hra na dva doteky, nebo na jeden dotek. Na druhou stranu je překvapující, že počet výměn je relativně vysoký. Největším překvapením je počet nashromážděných chyb sledovaného týmu. Většinu utkání prohráli kvůli vysokému počtu vlastních chyb.

V následujících tabulkách sledujeme zapojení sportovců s partnery v jednotlivých setech. Kolikrát dostal určitý hráč nahráno a kolikrát přehodil míč přes síť. Hra každého sportovce i obou partnerů je rozebrána do individuálních tabulek, kde je v horní části tabulky vždy uveden odehraný set, kterého se týká příslušný sloupec. Ve sloupcích jsou uvedeny počty herních úkonů hráče, kterého sledujeme v dané tabulce.

Tabulka 5. Herní činnosti partnera č. 2

Partner č. 2	set	set	set	set	set	set	set	set	set	set	celkem
	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10	
nahrál partnerovi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 6	1	5	2	8	6	1	7	13	3	7	50
nahrál č. 7	6	0	0	0	3	3	4	6	0	0	22
nahrál č. 9	3	3	4	4	2	4	6	4	6	6	42
nahrál č. 12	2	6	0	2	3	2	4	1	1	6	27
nahrál č. 15	0	2	3	6	0	0	0	6	5	6	28
dostal nahrávku od P*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dostal nahrávku od S*	1	1	3	4	0	1	1	2	4	0	17
hrál na 1 přes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nenahrál, i když mohl	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
chytil příjem	4	9	2	4	8	14	13	6	9	7	76
chytil míč ze hry	8	7	2	15	1	0	1	6	6	9	55

Tato tabulka obsahuje všechny činnosti partnera č. 2 na hřišti během deseti setů

*P = partner

*S = sportovec

Partner druhému partnerovi nenahrál ani jednou za plných deset setů. To svědčí o tom, že partneři se snažili zahrnout sportovce do hry co nejvíce. Partneři se snažili rozdělovat míče spravedlivě mezi všechny sportovce. Více míčů však dostali ti sportovci, kteří byli na útočné polovině hřiště a někdy trvalo i deset míčů, než se na útočnou polovinu dostal jiný hráč (než se hráči pootočili – viz pravidla přehazované). Partner č. 2 nejméně nahrával sportovci s číslem 7. Naopak nejvyšší počet nahrávek (50) dostal sportovec s číslem 6. Dále můžeme vidět, že partneři přihrávali častěji než sportovci. Počet chycených podání partnera č. 2 za dobu deseti setů je 76 a počet chycených míčů během hry je 55. Sportovci často partnerům nenahrávali. Za deset setů to u partnera č. 2 činí pouze 17 nahrávek.

Tabulka 6. Herní činnosti partnera č. 4

Partner č. 4	set	set	set	set	set	set	set	set	set	set	celkem
	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10	
nahrál partnerovi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 6	2	1	2	7	1	6	0	1	0	0	20
nahrál č. 7	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0	4
nahrál č. 9	7	3	3	1	0	6	2	3	7	1	33
nahrál č. 12	0	2	6	4	2	1	2	1	1	2	21
nahrál č. 15	0	2	2	4	0	0	0	1	0	1	10
dostal nahrávku od P*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dostal nahrávku od S*	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	5
hrál na 1 přes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nenahrál, i když mohl	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
chytil příjem	5	6	5	5	4	8	2	12	4	1	52
chytil míč ze hry	6	1	7	15	0	1	3	3	2	3	41

Tato tabulka obsahuje všechny činnosti partnera (č. 4) na hřišti během deseti setů

*P = partner

*S = sportovec

Partner č. 4 nenahrál partnerovi č. 2 ani jednou za deset odehraných setů. I partner s číslem 4 se snažil rozdělovat nahrávky rovnoměrně a celkově nahrál sportovcům 88 krát. Sportovci nahráli tomuto partnerovi 5 krát za všech deset setů.

Počet chycených podání u tohoto partnera je 52. Nejvyšší počet přihrávek tento partner obdržel v osmém setu a nejnižší naopak v posledním desátém setu. Tento partner chytil míč během hry 41 krát.

Následující tabulky znázorňují hru všech pěti pozorovaných sportovců. V těchto tabulkách je zobrazeno, kolikrát dostal který sportovec nahráno, jak přihrával a jaký byl jeho herní projev.

Tabulka 7. Herní činnosti sportovce č. 6

Sportovec č. 6	set	set	set	set	set	set	set	set	set	set	celkem
	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10	
nahrál partnerovi	1	2	1	2	1	0	0	1	2	0	10
nahrál č. 6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 7	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
nahrál č. 9	0	0	0	0	0	1	0	2	1	0	4
nahrál č. 12	0	2	0	0	0	1	0	0	1	0	4
nahrál č. 15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dostal nahrávku od P*	3	6	4	20	6	6	7	14	3	7	76
dostal nahrávku od S*	1	1	3	4	2	3	1	2	0	0	17
hrál na 1 přes	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	4
nenahrál, i když mohl	4	6	6	21	8	9	8	14	2	7	85
chytil příjem	0	8	1	0	2	6	0	2	1	2	22
chytil míč ze hry	8	0	3	5	0	0	2	4	3	2	27

Tato tabulka obsahuje všechny činnosti sportovce (č. 6) na hřišti během deseti setů

*P = partner

*S = sportovec

Sportovec s číslem 6 a s indexem 79 z testu individuálních dovedností, byl středně zatěžovaným hráčem a jeho herní projev byl dobrý. Tento sportovec 10 krát nahrál partnerovi a ostatním sportovcům 9 krát. Obdržel 76 nahrávek od partnerů a 17 od sportovců z jeho týmu.

Tento sportovec byl schopný 22 krát přijmout míč a 27 krát chytil míč během hry. Tento sportovec je typicky koncový hráč. Obdržel 93 nahrávek a z těchto 93 nahrávek 85 krát hrál přes síť a nenahrál, ačkoliv mohl.

Tabulka 8. Herní činnosti sportovce č. 7

Sportovec č. 7	set	set	set	set	set	set	set	set	set	set	celkem
	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10	
nahrál partnerovi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dostal nahrávku od P*	8	0	0	0	3	3	7	6	0	0	27
dostal nahrávku od S*	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	3
hrál na 1 přes	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
nenahrál, i když mohl	8	0	0	0	3	3	8	7	0	0	29
chytil příjem	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
chytil míč ze hry	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tato tabulka obsahuje všechny činnosti sportovce (č. 7) na hřišti během deseti setů

*P = partner

*S = sportovec

Hráč s číslem 7 byl často střídajícím hráčem a tak jeho výsledky nejsou nijak ohromující. Dosáhl na index 95 v individuálním testu dovedností a během šesti setů, které odehrál na hřišti, dostal 27 nahrávek od partnerů a 3 od spoluhráčů. Jednou se tomuto sportovci podařilo chytit letící míč od soupeře na vlastní polovině a hned ho také vrátil a hrál tak na první dotek s míčem přes síť. Všechny 30 nahrávek, které obdržel, nenahrál dalšímu sportovci, ačkoliv mu to pravidla dovozovala a hrál přes síť na druhý dotek s míčem.

Tabulka 9. Herní činnosti sportovce č. 9

Sportovec č. 9	set	set	set	set	set	set	set	set	set	set	celkem
	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10	
nahrál partnerovi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 6	0	0	2	2	1	2	1	0	0	0	8
nahrál č. 7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 12	0	0	0	2	3	0	1	1	0	0	7
nahrál č. 15	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
dostal nahrávku od P*	9	8	7	5	1	8	9	4	12	7	70
dostal nahrávku od S*	2	7	3	0	0	1	0	3	3	0	19
hrál na 1 přes	3	5	0	0	1	3	0	1	1	3	17
nenahrál, i když mohl	9	10	10	4	1	10	9	12	13	7	85
chytil příjem	0	9	5	2	3	2	7	2	3	2	35
chytil míč ze hry	5	2	2	8	0	0	2	4	2	3	28

Tato tabulka obsahuje všechny činnosti sportovce (č. 9) na hřišti během deseti setů

*P = partner

*S = sportovec

Sportovec s číslem 9 dosáhl v testu individuálních dovedností indexu 103. Výsledný index vyšší než 100 měli pouze dva hráči ze sledovaného týmu a možná právě proto tento sportovec dostal 70 nahrávek od partnerů a 19 nahrávek od spoluhráčů. Sledovaný sportovec nahrál svým spoluhráčům 16 krát a sám hrál na první dotek s míčem 17 krát přes síť. Podařilo se mu 35 krát chytil podání směřující od protivníků a 28 krát chytil míč během hry.

Tento sportovec je taktéž typicky koncový hráč, jelikož 85 krát nenahrál spoluhráčům, i když mohl a raději sám zakončoval.

Tabulka 10. Herní činnosti sportovce č. 12

Sportovec č. 12	set	set	set	set	set	set	set	set	set	set	celkem
	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10	
nahrál partnerovi	2	1	2	2	0	2	1	2	1	1	14
nahrál č. 6	1	1	1	1	1	1	0	2	0	0	8
nahrál č. 7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 9	3	5	3	1	0	2	1	1	1	0	17
nahrál č. 12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dostal nahrávku od P*	2	7	5	8	3	4	5	4	2	7	47
dostal nahrávku od S*	0	2	0	3	4	0	1	1	1	0	12
hrál na 1 přes	3	2	0	0	2	0	2	3	1	2	15
nenahrál, i když mohl	2	7	4	10	6	4	4	5	3	7	52
chytil příjem	5	8	2	2	6	4	2	2	4	5	40
chytil míč ze hry	7	3	7	6	1	0	3	8	6	4	45

Tato tabulka obsahuje všechny činnosti sportovce (č. 12) na hřišti během deseti setů

*P = partner

*S = sportovec

Sportovec s číslem 12 měl v testu individuálních dovedností index 89. Je to druhý nejhorší výsledek v tomto testování. V průběhu deseti setů, které odehrál, nahrál 14 krát partnerovi a 25 krát spoluhráčům.

Celkově tento hráč dostal 47 nahrávek od partnerů a 12 od spoluhráčů. Za uplynulých deset setů tento hráč přehazoval přes síť 15 krát na první přes. Ze všech nahrávek, které dostal a míčů které chytil, nenahrál 52 krát, ačkoliv mohl nahrát spoluhráči do lepší pozice. Tento hráč chytil 40 servisů letících od protihráčů a 45 míčů přehazovaných z protější strany.

Herní projev tohoto hráče byl celkem dobrý. Sportovec nečekal na jakékoliv pokyny a jednal tak, jak uznal za vhodné.

Tabulka 11. Herní činnosti sportovce č. 15

Sportovec č. 15	set	set	set	set	set	set	set	set	set	set	celkem
	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10	
nahrál partnerovi	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
nahrál č. 6	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
nahrál č. 7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 9	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
nahrál č. 12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nahrál č. 15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dostal nahrávku od P*	0	7	5	8	0	0	0	7	6	2	35
dostal nahrávku od S*	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	3
hrál na 1 přes	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
nenahrál, i když mohl	0	7	2	5	0	0	0	6	5	1	26
chytil příjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
chytil míč ze hry	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2

Tato tabulka obsahuje všechny činnosti sportovce (č. 15) na hřišti během deseti setů

*P = partner

*S = sportovec

Sportovec označený číslem 15 byl často střídajícím hráčem. Tento jedinec dosáhl v testu individuálních dovedností indexu 137. Je to nejlepší výsledek z pozorovaného týmu a není nám známo, proč byl střídajícím hráčem.

Za šest odehraných setů 1 krát nahrál partnerovi a 6 krát spoluhráčům. On sám dostal 35 nahrávek od partnerů a 3 nahrávky od spoluhráčů. Tento sportovec 2 krát hrál přes síť na první přes. A 26 krát nenahrál spoluhráčům do lepších herních pozic.

Uvedený sportovec s číslem 15 působil nesebejistým herním projevem a často váhal, co má s míčem udělat.

5.3 Herní kazuistiky sportovců

- Sportovec č. 6 dosáhl v individuálním testu dovedností indexu 79. Je to nejnižší dosažený výsledek ve zkoumaném týmu. Tento sportovec z 93 nahrávek, které obdržel, hrál 4 krát přes síť na první dotek, 10 krát nahrál partnerovi, 9 krát nahrál jinému sportovci a 85 krát hrál přes síť, ačkoliv mohl nahrávat sportovci do lepší pozice.
- Sportovec č. 7 dosáhl indexu 95 a během hry z 30 obdržených nahrávek hrál 1 krát přes na první dotek a 29 krát hrál přes síť, i když mohl nahrávat.
- Sportovec č. 9 má druhý nejlepší výsledek v individuálním testu dovedností a jeho index má hodnotu 103. Dostal 89 nahrávek a přihrál jinému sportovci 15 krát přes síť na první dotek. Sportovec s číslem 9 hrál 85 krát přes síť, i když mohl nahrávat.
- Sportovec č. 12 má index 89. Nejvíce ze všech sportovců nahrával partnerovi a to až 14 krát. Ostatním sportovcům nahrál 25 krát a sám obdržel 59 nahrávek. Z těchto nahrávek hrál 15 krát na první přes a 52 krát nenahrál, i když by to nebylo v rozporu s pravidly.
- Sportovec č. 15 má nejvyšší index ze všech sportovců a to 137. Partnerům nahrál 1 krát, sportovcům 6 krát a sám obdržel 38 nahrávek. Nenahrál, i když mohl 26 krát a na první přes, hrál 2 krát.

Z výše uvedeného vyplývá, že v našem případě nezáleží na indexu dosaženém v individuálním testu dovedností, ale na naučeném jednání, či na pokřikování jednotlivých hráčů přes sebe. Sportovci s mentálním postižením mají nedostatečně vyvinuté rozhodovací schopnosti a tudíž je pro ně obtížnější včasné a správně zareagovat na vyvolaný podnět. Je pro ně také složité, uvědomovat si možné herní alternativy, které by byly vhodnější než jejich aktuální rozhodnutí.

Turnaje, kterých se tento tým každoročně účastní a tréninky, na které sportovci docházejí 2 krát týdně, sportovce naučily základním pravidlům hry přehazovaná, takže sportovci vědí, že ve výsledku je nutné přehodit míč přes síť. Mnohdy se proto stává, že při rychlosti hry a s přísunem adrenalinu při hře, zapomínají na kroky, které předcházejí přehození míče přes síť a tak není často vidět nahrávání míče od sportovce ke sportovci nebo partnerovi.

Velkou roli při hře hraje i individuální oblíbenost spoluhráčů. Každý sportovec zná úroveň herního projevu každého spoluhráče a nahrává podle této známé úrovně, nebo podle měřítka, jestli je to kamarád, který mu pak taky nahraje.

6 DISKUZE

V této práci byly hodnoceny výsledky sportovců a sportovkyň SO ve sportu sjednocená přehazovaná. Při porovnání výsledků testů individuálních dovedností s herním projevem sportovců můžeme ve většině případů pozorovat, že čím vyšší index dosáhli sportovci v testu individuálních dovedností, tím lepší byl herní projev sportovce na hřišti. Vyskytují se také případy, kdy sportovec neporozuměl zadání nebo byl příliš poctivý, a tak v testech individuálních dovedností dosáhl horších výsledků než ten, který se snažil jednoznačně nedefinované testy ulehčit tak, aby měl co nejlepší výsledek. Neznamená to však, že přehazovanou hrají hůře všichni sportovci s nižším indexem z testu individuálních dovedností než jejich kolegové s lepším výsledkem.

Není pravda, že sportovci SO, hrající přehazovanou, nejsou schopni se naučit herní systém nebo pravidla hry. Je však nutné s těmito sportovci mít více trpělivosti a nespolehat na samostudium. Je nutné jim nacvičovaný prvek opakovaně ukazovat a vysvětlovat. Velmi časté u osob s MP je zapomínání jednotlivých pravidel, nebo jednotlivých herních úkonů. Neznamená to však, že nemohou hrát přehazovanou a že nejsou schopni se ji naučit. Za dobu devíti let, co sledovaní sportovci trénují hru přehazovanou, jsou schopni si pamatovat naučený princip hry, komunikovat spolu při hře a reagovat na pokyny partnera. Následně jsou schopni tyto pokyny dodržovat, ale nejsou schopni sami tyto pokyny vymýšlet a dávat pokyny ostatním hráčům. Dále nejsou schopni vidět ani chápat taktickou stránku hry přehazovaná, proto je nutné, aby vždy byl ve hře minimálně jeden partner.

Pravdou je, že když jsme pozorovali herní systém, tak se nejednalo pouze o naučený systém hry, nebo pouze o poslouchání partnera. Vyskytly se i situace, kdy hráč chytil míč z nějaké těžké herní situace a nevěděl, co dělat. Sportovci v těchto situacích velmi často přihráli partnerovi, aby se rozhodl partner, jak s touto situací naložit a aby nebyla tíha okamžiku na něm samotném. Sportovci sami velice dobře vědí, že partneři hrají lépe než oni a tak jim očividně přenechávali většinu prvních míčů. Když se podařilo nějakému sportovci chytit míč ve hře jako první, tak většinou hned přehazoval zpět na hrací polovinu soupeře, nebo nahrával právě partnerovi nebo spoluhráči, o kterém byl přesvědčen, že s míčem naloží lépe než on sám. Jsou zde známky kooperace i rozhodování v oblasti, kterou měli natrénovanou z tréninků, nebo předchozích turnajů.

Ve sjednocené přehazované je úloha partnerů jednoznačná. Tito lidé mají pomoci sportovcům s herním projevem. U pozorovaného týmu partneři byli v roli favoritů a tak jim sportovci očividně přenechávali většinu míčů, které soupeř přehazoval přes síť. Partneři nejčastěji chytali podání letící ze soupeřova hřiště. Celkový počet chycených servisů je 128 za všech deset setů. Naopak všichni sportovci dohromady chytali za uplynulých deset setů 98 servisů. Tady je vidět, že většinou první míč servírovaný protihráči opravdu chytali partneři a následně tvořili hru.

Když se podíváme i na míče chycené během hry (přehazovaný míč od protihráče), zjistíme, že dva partneři v celkovém součtu chytali míč 96 krát za deset odehraných setů oproti 122 míčů chycených pěti sportovci.

Myšlenka sjednocených sportů je, že všichni sportovci se stejnoměrně zapojují do hry. V našem případě to neodpovídá. Důvodem je úroveň IQ a stupeň MP sportovců. Ale jak tato práce dokazuje, tak národní sport sjednocená přehazovaná je i pro jedince ze spodního okraje středního stupně MP. Sport sjednocená přehazovaná je jediná hra, kdy i sportovci s tímto stupněm MP mohou být nadšeni hrou a kdy mohou cítit, že jsou součástí týmu.

7 ZÁVĚRY

Na XVII. ročníku národního turnaje ČHSO v přehazované v Dřevěnicích 2013 jsme prováděli šetření k vytvoření této výzkumné bakalářské práce. Pozorovali jsme vzájemnou kooperaci mezi pěti sportovci Speciálních olympiád a dva partnery stejného týmu při hře sjednocená přehazovaná. Vypozorovaná data byla zpracována deskriptivní statistikou a výsledky jsou uvedeny v tabulkách.

Vyjádření k výzkumným otázkám:

První výzkumnou otázkou jsme se ptali na frekvenci příjmu partnerů proti sportovcům. Ze zpracovaných dat můžeme odpovědět, že poměr mezi příjmy partnerů a sportovců je 128 (57 %) : 98 (43 %). Jedná se o součet obou partnerů a součet všech pěti sportovců za deset odehraných setů.

Druhá výzkumná otázka se zabývá počtem nahrávek směřujících od sportovce k druhému sportovci. Po sečtení všech nahrávek ve hře dostáváme číslo 331. Z těchto 331 nahrávek odpovídá číslo 54 (16 %) součtu přihrávek sportovce ke sportovci.

Třetí výzkumná otázka se táže na nahrávky od partnera ke sportovcům. Na tuto otázku můžeme po předchozím zkoumání odpovědět číslem 277. Číslo 277 (84 %) znamená počet nahrávek od partnerů ke sportovcům.

Čtvrtá výzkumná otázka se zabývá celkovým počtem nahrávek od sportovců k partnerům. Počet nahrávek od sportovců k partnerům je číslo 22 (7 %). Není to nijak vysoké číslo, ale je dobré, že sportovci s takto vysokým stupněm postižení jsou schopni dosáhnout takového úspěchu.

Pátá výzkumná otázka se zabývala počtem přehozených míčů přes síť. Zde jsme zjistili, že přes síť byl míč dopravován pouze za přičinění sportovců. Konečné číslo je rozdíl z celkového počtu výměn a tím je 599 a počtu zkažených míčů, kterým je 129 (22 %). Výsledek nám vychází 470 (78 %) úspěšných přehození přes síť za deset odehraných setů.

Šestou výzkumnou otázkou se zajímáme o počet přehozených míčů přes síť na druhý dotek s míčem, bez třetí možné přihrávky. Toto číslo je vytvořeno za deset odehraných setů a je to číslo 304 přehození.

Sedmá výzkumná otázka se týká počtu přehození míče přes síť s jedním dotekem míčem. V předchozím zkoumání jsme přišli na konečné číslo 39, které značí přehození s jedním dotekem za deset setů.

Na osmou výzkumnou otázku odpovídá individuální test dovedností. O úrovni zapojení ve hře nejde jednoznačně odpovědět. Naše práce však naznačuje, že příliš nezáleží na výsledku tohoto individuálního testu pro samotný týmový výkon, pouze pro rozřazení do adekvátních finálových skupin.

Dokazujeme tedy, že i sportovci s IQ ve spodní hranici středního stupně mentálního postižení jsou schopni hrát sjednocenou týmovou hru. I přes jejich limity v rozhodovacích procesech, jsou zde konkrétní důkazy o možném zapojení.

V praxi by měla posloužit tato práce k předání výsledků výkonné radě ČHSO, rodičům a trenérům s tím, že trénink delší jak dva roky přináší úspěch.

Limity práce a doporučení k dalšímu výzkumu:

Testovat i partnery a do hodnocení zařadit i týmy vyšších úrovní.

8 SOUHRN

Osoby s mentálním postižením mají částečně sníženou kvalitu života ve všech jeho ohledech. Snažíme se motivovat osoby s mentálním postižením pro pohybovou aktivitu a tím rozvíjet jejich motorické schopnosti, naučit je něčemu novému a začlenit je tak do běžné společnosti.

Na XVII. ročníku národního turnaje ČHSO v přehazované v Dřevěnicích 2013 jsme za pomoci několika dobrovolníků z Fakulty tělesné kultury UP v Olomouci a několika zahraničních studentů sbírali data ke zjištění úrovně kooperace sportovců s mentálním postižením s jejich partnery při hře sjednocená přehazovaná. Cílem práce této skupiny dobrovolníků bylo získat data k analýze kooperace mezi partnery a sportovci SO. Zároveň tato práce také posuzuje vztah mezi dosaženým výkonem a úrovní kooperace mezi partnery a sportovci v utkání ve sportu sjednocená přehazovaná.

Při samotné hře bylo zjištěno, že sportovci nejen že sportují, ale že úroveň zapojení je dostačující. Sportovci bez partnerů dokázali za deset odehraných setů 470 krát úspěšně přehodit přes síť. Mapovaná byla úroveň zapojení sportovců ve hře i úroveň kooperace mezi sportovci a partnery. Je prokazatelné, že zapojení sportovců ve hře je o poznání nižší než zapojení partnerů, i přesto ale sport sjednocená přehazovaná mohou lidé s mentálním postižením hrát a zapamatovat si základní prvky týmové hry jako je např. jak přihrát sportovci, jak přehodit přes síť nebo jak se pohybovat při hře.

Doporučujeme pokračovat v hodnocení u výkonnostně lepších sjednocených týmů i u týmů bez partnerů.

9 SUMMARY

People with intellectual disabilities may have partially reduced quality of life in all its aspects. It is important to motivate people with intellectual disabilities to participating in physical activity and thereby develop their motor skills, teach them new things and integrate them into society. This study was conducted during XVII national tournament in throwball which was held in July 2013 in Drevenice. In this study was involved several volunteers from the Faculties of Palacky University Olomouc with foreign students, helping in this research. The major task of this group of volunteers was to obtain comparable data which provide insight into the cooperation between athletes with mild level of intellectual disabilities and their team-mates (partner athletes without disabilities) during five throwball games. Secondly there were investigated the relationship between the level of individual skills of athletes and the level of cooperation between the partners and athletes in the game. In the research were obtained following conclusions. It has been found that the athletes with mild level of intellectual disabilities were sufficiently involved in the game. They successfully threw the ball 470 times over the net during ten sets. At the same time it was described level of participation of athletes in the game and the level of cooperation between athletes and partners. Results of this study showed that the involvement of athletes with intellectual disabilities in the game is considerably lower than the involvement of partners. Moreover results showed that these athletes are able to remember the basic elements of team play. To sum up the athletes with intellectual disabilities delivered results which may confirm considerably advanced level of skills which are necessary for playing of the game alone by mean of successful throwing the ball over the net and moving during the game.

On the ground of our research there is highly recommended to deepen findings which should include variously experienced teams as well as teams without so called “partner players”.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- Blahutková, M., Řehulka, E., & Dvořáková, Š. (2005). *Pohyb a duševní zdraví*. Brno: Paido.
- Čadilová, V., Jůn, H., & Thotová, K. (2007). *Agrese u lidí s mentální retardací a s autismem*. Praha: Portál.
- Čáp, J. (1980). *Psychologie pro učitele*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Černá, M. a kol. (2008). *Česká psychopedie*. Praha: Karolinum.
- Ješina, O., Janečka, Z. a kol. (2008). *Aplikované pohybové aktivity v zimní přírodě II*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Karášková, V. (2005). *Úvod do didaktiky tělesné výchovy žáků s mentálním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kurz, L. (1992). *Československé hnutí speciálních olympiád*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Katz, G., & Lazcano-Ponce, E. (2008). Intellectual disability: definition, etiological factors, classification, diagnosis, treatment and prognosis. *Salud Pública de México*, 50(2), 132-141. Retrieved 10. 1. 2014 from the World Wide Web: http://www.scielosp.org/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0036-36342008000800005&lng=en&nrm=iso&tlng=en
- Langer, S. (1996). *Mentální retardace: etiologie, diagnostika, profesiografie, výchova* (3rd ed.). Hradec Králové: Kotva.
- Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů. Desátá revize. Tabelární část, aktualizovaná k 1. 1. 2009.
- Miklánková, L. (2005). *Tělesná výchova na 1. stupni základních škol (základní gymnastika)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Müller, O. (2002). *Lehká mentální retardace v pedagogickopsychologickém kontextu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Pipeková, J. a kol. (1998). *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido.
- Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Renotíerová, M., Ludíková, L. a kol. (2006). *Speciální pedagogika* (4th ed.). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Rychtecký, A., & Fialová, L. (1998). *Didaktika školní tělesné výchovy*. Praha: Karolinum.
- Slowík, J. (2007). *Speciální pedagogika*. Praha: Grada.
- Special Olympics (2014). <http://www.specialolympics.org>

- Středová, M. (1997). Programy speciálních olympiád a jejich výsledky. *Sborník referátů z národní konference Tělesná výchova a sport na přelomu století*. Praha: Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy.
- Svoboda, P. & Tilinger, P. (2001). *Význam sportu pro mentálně postižené*. Retrieved 3. 7. 2008 from the World Wide Web: http://www.handicapsports.cz/index_histo_mental.htm
- Švarcová, I. (2003). *Mentální retardace* (2nd ed.). Praha: Portál.
- Švarcová, I. (2006). *Mentální retardace* (3rd ed.). Praha: Portál.
- Tilinger, P., Lejčarová, A. a kol. (2012). *Sport osob s intelektovým postižením*. Praha: Karolinum.
- Valenta, M., Michalík, J., & Lečbych, M. (2012). *Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. Praha: Grada.
- Valenta, M., & Müller, O. (2003). *Psychopedie*. Praha: Parta.
- Valenta, M., & Müller, O. (2007). *Psychopedie* (3rd ed.). Praha: Parta.
- Valenta, M., & Müller, O. (2009). *Psychopedie* (4th ed.). Praha: Parta.
- Vágnerová, M. (1999). *Psychopatologie pro pomáhající profese* (2nd ed.). Praha: Portál.
- Válková, H. (1998). *Speciální olympiády*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Válková, H. (2000). *Skutečnost nebo fikce?* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Válková, H. (2012). *Psychologické aspekty pohybových aktivit, tělesné výchovy a sportu (vybraná témata)*. Retrieved 5. 7. 2013 from the World Wide Web: <http://pfyziollfup.upol.cz/castwiki/?p=1611&page=2>
- Válková, H. (2012). *Speciální olympiády*. E-learningový text, FTK UP. www.ftkup.coursware.
- Žákon č. 561 / 2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

11 PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha 1. Pravidla přehazované

Příloha 2. Testy individuálních dovedností

Příloha 3. Ukázka záznamového archu (smluvený klíč k zaznamenání hry a k následnému rozuzlení dat)

PRAVIDLA PŘEHAZOVANÉ

Žampach 1. 10. 2001,
(akt. Presidiem ČHSO dne 22.6.2012)

ÚVOD

Dle pravidel SOI článek I (article I), část P/4 (Section P) České hnutí Speciálních olympiád předložilo návrh na uznání přehazované jako modifikace volejbalu v národním programu ČHSO, a to s následujícím zdůvodněním.

Tento sport se od r. 1968 rozvíjí v některých oblastech ČR a při sportovních hrách mentálně postižené mládeže jsou pravidelně zařazovány i turnaje v přehazované.

Přehazovaná vznikla z potřeby vytvořit soutěživou hru s míčem, která by využila základních dovedností v házení, chytání a jejich rozvíjení v různých herních situacích. Je vhodnou přípravou k provozování dalších náročnějších sportů pro mentálně postižené, jako je košíková, odbíjená, házená. Mohou ji provozovat i sportovci s nižší úrovní schopností, neboť zpracování míče na vlastní polovině hřiště dává šanci pohybově pomalejším i těm, kteří mají zpomalené reakce na podněty a rozhodovací schopnosti.

Procvičuje se i prostorová orientace, pohyblivost, motorika. Rozvíjí se myšlení, učí se používat ve hře taktiky. Je vhodným sjednoceným sportem sportovců a partnerů dle pravidel SOI.

Přehazovaná se stala akreditovaným národním sportem ČHSO v roce 1995. Od tohoto data klub Žampach každoročně pořádá národní turnaje v Dřevěnici.

PRAVIDLA

Článek I. :

- a) Přehazovaná je týmový sport síťový o 6 hráčích na hřišti, jehož smyslem je dosáhnout vítězství ziskem 15 bodů dle dále formulovaných pravidel.
- b) Vypisují se oficiální soutěže v kategoriích:
 - 1. Týmová utkání v kategoriích: muži – ženy – smíšené týmy
 - 2. Sjednocená týmová utkání.
 - 3. Testy individuálních dovedností.
- c) Smíšený tým se skládá z hráčů obou pohlaví, přičemž musí být minimálně 2 a maximálně 4 hráči stejného pohlaví (výklad: 4M + 2Ž, 3M + 3Ž, 2M + 4Ž).
- d) Tým reprezentuje zpravidla jeden klub SO. Je povoleno i sdružení hráčů z více klubů, soutěžících pod dohodnutým názvem.
- e) Sjednocená týmová utkání jsou popsána v čl. VI.
- f) Testy individuálních dovedností jsou popsána v čl. VII.

Článek II.: Hřiště a vybavení

a) Rozměry hřiště

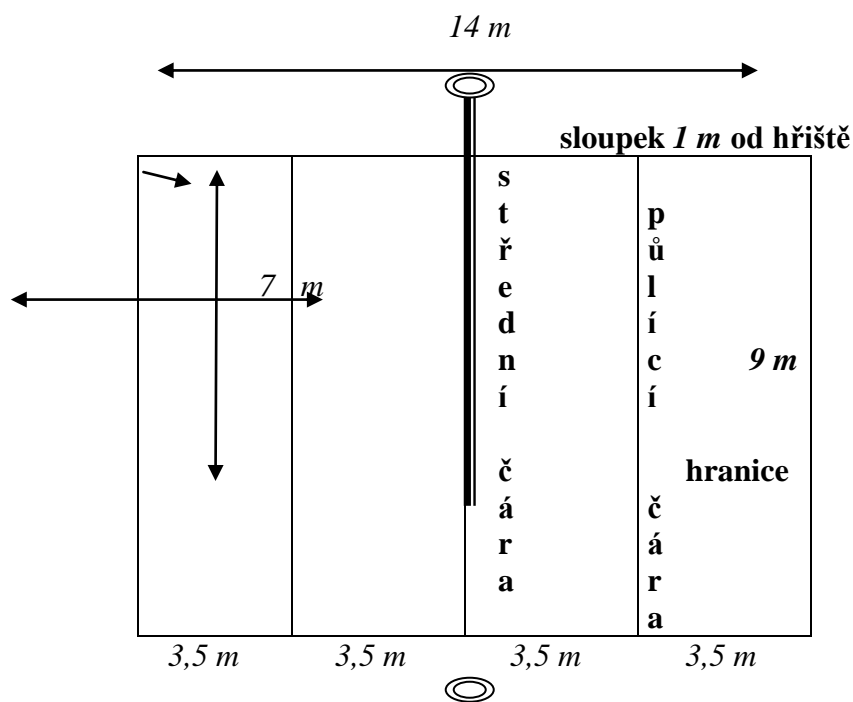
Hřiště má tvar obdélníku o rozměrech 14 m délky a 9 m šířky. V tom jsou započteny i čáry široké 5 cm. Námitky proti rozměrům a vybavení hřiště lze podat ½ hod. před zahájením utkání.

b) Označení hřiště

Hřiště je označeno dobře viditelnými čarami, širokými 5 cm, které mají být vzdáleny od pevných předmětů v tělocvičně 1 m, v přírodě 2 m. K vyznačení hřiště se nesmí používat motouzu, latí a podobně.

c) Sloupky

Sloupky na upevnění sítě jsou vnitřní stranou vzdáleny nejméně 1m od postranní čáry.

d) Sít'

Sít' je široká 100 cm a nejméně 10 m dlouhá (oka 10x10 cm).
Sít' je napjata nad hřištěm přesně nad střední čarou. Horní okraj sítě je lemován po obou stranách bílým okrajem 5 cm širokým.

e) Výška sítě

Horní okraj sítě měřený ve středu sítě je ve výši:

ženy	210cm
chlapci do 15 let	210 cm
muži.....	241 cm
smíšená družstva.....	241 cm
sjednocené týmy	241 cm

f) Míč

Je shodný s míčem volejbalovým, v obvodu nejvíce 71 cm.

Článek III. Rozhodčí

Utkání řídí 2 rozhodčí, jejich pomocníkem je zapisovatel.

Povinnosti 1. rozhodčího:

První rozhodčí rozhoduje, kdy je míč ve hře, kdy bylo dosaženo bodu, měří oddechový čas (používá píšťalku). Před utkáním zjistí, zda je v pořádku hřiště, míč, ověří totožnost hráčů dle soupisky.

Rozhodnutí „prvního“ rozhodčího je vždy konečné.

Stanoviště 1. rozhodčího je za upevňovacím sloupkem, mělo by být upraveno tak, aby rovina očí byla nejméně 50 cm nad horním okrajem sítě.

Povinnost „druhého“ rozhodčího:

- sleduje pomezí čáry, střední čáru pod sítí, zda míč nebyl zahrán do autu a střídání po dosažení bodu.

Zapisovatel:

- zaznamenává stav dosažených bodů a oddechové časy. Po každé chybě hlásí stav utkání.

Článek IV. Hráči a náhradníci

- Každé družstvo tvoří 6 hráčů a libovolný počet náhradníků, nejvíce však šest. V týmu jsou maximálně 2 trenéři, neurčí-li pořadatel jinak.
- Střídání hráčů provádí trenér, který pouze při „mrtvém“ míči požádá slovně nebo znamením kteréhokoliv rozhodčího o výměnu hráčů.

obr. 2

střídání hráče: dlaní opsat vertikální kroužek kolem druhé ruky

Střídající náhradník se musí hlásit rozhodčímu zvednutím ruky a musí vždy zaujmout místo střídaného hráče. Jakmile zaujme místo, střídaný hráč ihned odchází z hřiště a svůj odchod rovněž ohlásí zvednutím ruky.

V každém setu lze střídat dvakrát a při indispozici některého hráče lze nahlásit výměnu za něj. V dalších setech lze nastoupit v jiné sestavě.

c) Oddechový čas

Každé družstvo si může v zápasu vyžádat 1 oddechový čas (2 minuty), který rozhodčímu ohlásí trenér smluveným znamením nebo slovně.

obr. 3

skrčit a připažit levou a skrčit předpažmo pravou, ruce tvoří písmeno „T“

d) Úbor hráčů

Družstvo musí mít jednotný úbor, při chladném počasí lze hrát v teplákové soupravě. **Každý hráč musí být označen na zádech číslem 15 cm vysokým a na prsou 10 cm vysokým.** V týmové sjednocené kategorii je partner označen „rozlišující vestou“.

e) Chování na hřišti

Všichni hráči, náhradníci i trenéři se musí chovat ukázněně a dodržovat pravidla hry.

Neukázněné chování trestá rozhodčí buď napomenutím, či ztrátou bodu nebo vyloučením ze hry.

Článek V. Pravidla hry

a) Volba stran a podání

Losování se provádí mincí. Družstvo, které získalo výhodu volby, může zvolit buď podání, nebo stranu hřiště.

V případě, že družstvo, které zvítězilo v losování zvolit podání, druhé družstvo volí stranu.

V setech se ve výhodě prvního podání družstva střídají. Před rozhodující sadou (třetí) se losuje znova.

b) Počet a postavení hráčů

Družstvo tvoří šest hráčů, kteří jsou rozestaveni na své polovině následovně:

3 u sítě (v útočné polovině)

3 ve druhé řadě (v obranné polovině)

O	O	O	O
O	O	O	O
O	O	O	O

V průběhu hry se mohou hráči po hřišti pohybovat bez omezení, ale při podání musí vždy zaujmout svou pozici.

c) Podání

Podání provádí pravý zadní hráč.

Musí být provedeno ihned po zapísknutí rozhodčího z kteréhokoliv místa za hranicí hřiště hozením míče jakýmkoliv způsobem kamkoliv do soupeřova pole (nikoliv odbitím). Podání musí být provedeno za hranicí hřiště. Dotek míče o síť není chybou. Nepřehozený míč, míč hozený mimo hřiště znamená bod pro soupeře. Příjem podání od soupeře je tolerován s více doteky.

d) Způsob hry

Míč může být zahrán kteroukoliv částí těla nad pasem (např. hlavou). K zahrání míče do soupeřova pole má družstvo možnost tří úderů (t. j. dvakrát přihrát ve vlastním poli, třetí míč musí být hozen do soupeřova pole). Ve vlastním poli mohou hráči chytit a hodit, nebo odbít.

Do soupeřova pole musí být míč hozen. Mezi jednotlivými údery se nesmí míč dotknout země nebo jakéhokoliv předmětu. Jestliže hráč stojí při zpracování míče mimo hřiště, zůstává míč ve hře.

Dotknou-li se dva hráči současně míče, pak další míč musí jít přes síť, jinak je hodnoceno jako chyba a bod pro soupeře.

S míčem není dovoleno udělat více jak tři kroky. Více kroků je hodnoceno jako chyba a bod pro soupeře.

Míč se nesmí držet déle než 3 vteřiny, delší držení míče je bod pro soupeře

Hráč se nesmí dotknout sítě ani při přehazování. Každý dotek sítě je hodnocen jako chyba a znamená bod pro soupeře. Hráči nesmí překročit střední čáru, ani manipulovat pod sítí v poli soupeře. Pokud dojde k tomuto přestupku, je hodnocen jako chyba a znamená bod pro soupeře.

Dotek sítě míčem při přehazování není na závadu, pokud míč přeletí do soupeřova pole.

Smeč

- je útočný úder, který může být zahrán jednou nebo oběma rukama. Po úderu může hráč rukama přesáhnout přes síť, ale nesmí se jí dotknout. Dotek sítě rukou je chyba a bod pro soupeře.

Smečovat mohou všichni hráči, - hráči ze zadní poloviny mohou smečovat jen ze zadní poloviny.

Blok

je ochrana proti soupeřovu útoku, prováděná těsně u sítě pažemi vzpaženými proti míči. Blokovat mohou jen hráči přední řady. Dotknou-li se blokující hráči míče, počítá se blok za jeden dotek. Po nezdařeném bloku tentýž hráč může míč chytit či odrazit. Jestliže se blokující hráč míče nedotkl, může rukama přesáhnout přes síť, ale nesmí se jí dotknout. Totéž platí po provedení bloku.

e) Bod a ztráta podání

Jestliže se hráč družstva dopustí chyby (nechytí míč apod.), získává bod a podání soupeř. Při každém zisku bodu a podání dochází ke střídání hráče na podání. Střídání hráče na podání se děje vždy o jedno místo ve směru hodinových ručiček. Zároveň se o jedno místo posunují všichni hráči.

f) Set

Družstvo, které získá 15 bodů – vyhrává „ set „.

Nejtěsnější poměr může být 15 : 13. Při rovnosti bodů za stavu 14:14 se pokračuje tak dlouho, dokud jedno z družstev nezíská převahu (rozdíl) 2 bodů.

Hraje se na 2 vítězné sety. Do bodového hodnocení při turnajích se za každou vyhranou sadu získává 1 bod.

g) Změna stran

Po sehrání každého setu změní družstvo strany.

Před rozhodujícím třetím setem se losuje znovu.

h) Přestávky

Mezi jednotlivými sety je povolena 2 minutová přestávka.

Chyby ve hře

- a) Hráč se dotkne sítě.
- b) Hráč překročí střední čáru, nebo se dotkne soupeřova pole rukama.
- c) Hráč hraje míč částí těla pod pasem
- d) Hráč ze zadní řady blokuje.
- e) Hráč zadní řady hraje v předním poli do soupeřova pole.
- f) Hráč hraje míč dvakrát za sebou (kromě při bloku).
- g) Míč se dotkne země nebo nějakého předmětu.
- h) Míč je zahrán do autu.
- i) Družstvo hraje s míčem po čtvrté.
- j) Míč není podán správně (projde pod sítí, je podán do autu).
- k) Chybné postavení družstva.
- l) Ve hře je na hřišti více než 6 hráčů.
- m) Střídaný nebo střídající hráč není hlášen rozhodčímu.
- n) Družstvo nepodává podle pořádku.
- o) Kdokoliv z družstva se chová neslušně nebo nesportovně.

ČESKÉ HNUTÍ SPECIÁLNÍCH OLYMPIÁD

TESTY INDIVIDUÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ

Článek VI.: SJEDNOCENÁ PŘEHAZOVANÁ

V kategorii týmové sjednocené soutěže platí pravidla sjednocených sportů v SOI, tj.: na hřišti jsou čtyři sportovci a 2 partneři.

Platí veškerá pravidla pro přehazovanou, s odlišnostmi:

- a) partneři jsou zvýrazněni odlišným dresem,
- b) střídání je možné jen sportovec za sportovce, partner za partnera,
- c) partner může hrát přes síť, nesmí smečovat,
- d) při každé akci na vlastní polovině se musí sportovec s MP zapojit do akce (přihrávky nebo hod přes síť).

Článek VII.: PŘEHAZOVANÁ – TESTY INDIVIDUÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ

Testy individuálních dovedností (TID) slouží ke sledování stavu a vývoje obecných i speciálních pohybových dovedností a účelnosti tréninků. Testování napomáhá trenérům hodnotit výsledky své práce a sportovce správně motivuje k pravidelnému tréninku a k získávání návyků na soutěžení.

TID slouží jako výchozí platforma pro zařazení do finálových skupin dle souměřitelné úrovně. V TID lze vypsát samostatnou soutěž dle principů SOI.

Test 1 ŽONGLOVÁNÍ S MÍČEM

vybavení: míč na odbíjenou, stopky, píšťala, vymezení výšky 2 m (ryska na stěně, sloupku, síť)

popis: Hráč po dobu 60ti sekund vyhazuje míč do výšky 2 m a chytá ho. Pokud mu míč spadne na zem, musí ho co nejrychleji zvednout a pokračovat ve hře.

hodnocení: Za každý správně chycený míč – 1 bod

Jestliže míč ani jednou nespadne na zem, připočítává se bonus + 5 bodů.

Hraje se ve dvou 60 sekundových kolech. Lepší výsledek z obou kol se započítává do konečného skóre.

Test 2 PŘIHRÁVKA OD PRSOU DO TERČE

vybavení: míč na odbíjenou, stopky, píšťala, pásmo, páska

popis: 2,5 m od zdi vyznačíme odhodovou čáru 2 m dlouhou. Na zdi ve výši 2 m

Vyznačíme obdélník 2 x 1 m.

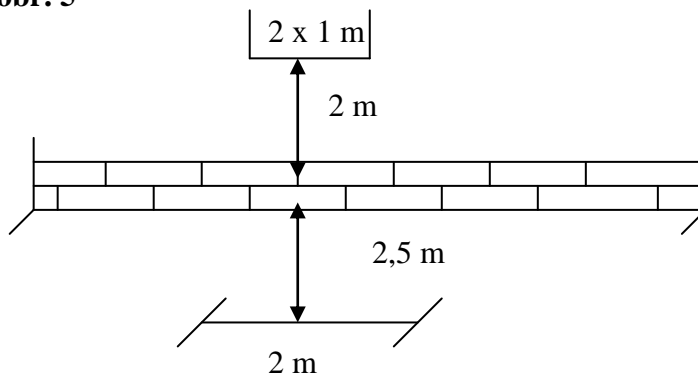
Do tohoto terče po dobu 60-ti sek. hráči přihrávají od prsou, po odrazu od zdi musí míč chytit. Jestliže míč spadne, musí ho co nejrychleji sebrat a pokračovat ve hře.

hodnocení: Za dobře provedenou, umístěnou a chycenou přihrávku – 1 bod.

Pokud míč není hozen do terče, bod se nepočítá, ani když byl míč chycen.

Za odhodovou čarou (2,5 m) může hráč hrát – stát kdekoliv, ale nesmí tuto čáru překročit. Překročí-li ji, bod se nepočítá. Hraje se ve dvou 60 sek. kolech. Pokud míč v časovém limitu nespádl ani jednou na zem, připočítává se bonus 5 bodu. Lepší bodový výsledek z obou se započítává do konečného skóre.

obr. 5

Test 3 PŘIHRÁVKA S CHYCNÍM PO ODRAZU ZE ZEMĚ

vybavení: míč na odbíjenou, pásmo, páska, píšťala, stopky

popis: Ve vzdálenosti 3 m od zdi vyznačíme odhodovou čáru 2 m dlouhou.

Na zdi vyznačíme úsek v délce 2 m a 2m od země (horní hranice není určena).

Hráč nahrává libovolným způsobem míč na zeď, po odrazu od zdi nechává míč dopadnout na zem a chytí ho.

Míč může chytit kdekoliv, ale odhod na zeď musí být proveden za odhodovou čárou.

Hraje se ve dvou 60-ti sek. kolech.

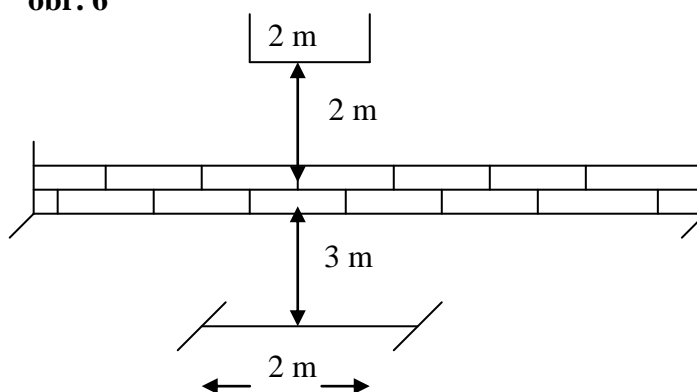
hodnocení: Za správně provedený bod a chycení míče = 1 bod.

Při správném provedení všech bodů v čas. limitu se připočítává bonus 5 bodů.

Bod se nezapočítává:

- za hození míče mimo vymezené území na zdi
- při překročení odhodové čáry
- za chycení míče v letu

obr. 6

Test 4 SERVIS

vybavení: 5 míčů na odbíjenou, síť, pásmo, páska, samolepka s bodovou hodnotou

popis: Hrací plochu poloviny hřiště (t. j. 7x9 m) rozdělíme na 4 pole s různým bodovým hodnocením.

síť horní okraj: ženy, chlapci = 210 cm

muži = 241 cm

Hráč servíruje (odhod za zadní čarou) do protilehlého pole celkem 5x.

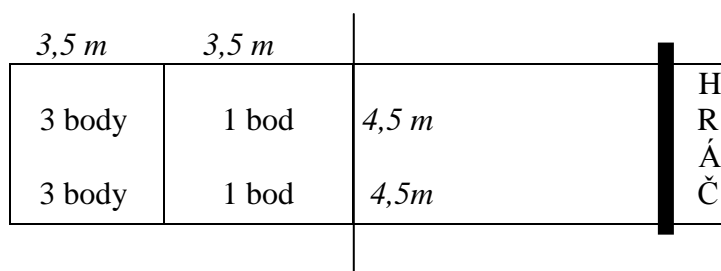
Hranici nesmí při servírování překročit.

Lze použít jakýkoliv způsob servisu (nikoliv odbití). Servírovat lze z kteréhokoliv místa za zadní čarou (hranicí).

hodnocení: Za správné provedení servisu se počítají body dle vyznačené hodnoty. Jestliže jsou všechny servisy správně hozeny, započítává se bonus – 5 bodů.

Hraje se ve dvou kolech po 5 hodech.

Lepší výsledek se započítává do celkového skóre.

Test 5 PŘIHRÁVKA DO SOUPEŘOVA POLE

pomůcky: míč na odbíjenou, síť, páska

popis: Pole hráčů je rozděleno na útočnou a obrannou polovinu.

4 hody provede hráč z útočné poloviny

4 hody provede hráč z obranné poloviny

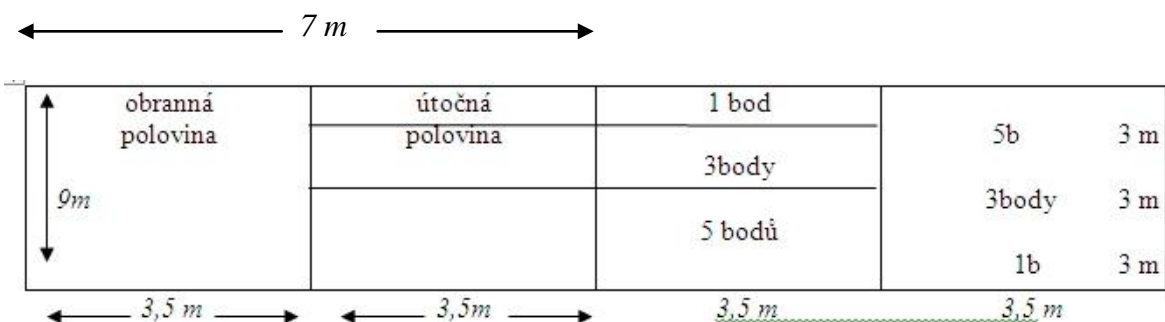
Soupeřovo pole je rozděleno na 6 území s různou bodovou hodnotou.

Horní okraj sítě je: ženy, chlapci = 210 cm

muži = 241 cm

Hráč se snaží hodit míč vrchní přihrávkou jednoruč nebo obouruč do soupeřova pole do území s nejvyšší bodovou hodnotou.

hodnocení: Skóre je součtem bodového zisku ze všech 8 hodů. Za správné přehození všech míčů se počítá bonus + 5 bodů.

FINÁLNÍ SKÓRE

Počty bodů ze všech 5 soutěží se sčítají.

TEST INDIVIDUÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ – PŘEHAZOVANÁ

Tabulka výsledků:

jméno:

datum narození:

	pokus 1 záznam bodů	pokus 2 záznam bodů	bonus	celkem bodů	datum
TEST 1 žonglování					
TEST 2 příhrávka od prsou					
TEST 3 odraz od země					
TEST 4 servis					
TEST 5 příhrávka přes síť					

Výpočet skóre týmu: součet bodů jednotlivců dělený počtem otestovaných. Výsledek tvoří základ pro zařazení týmu do finálové skupiny.

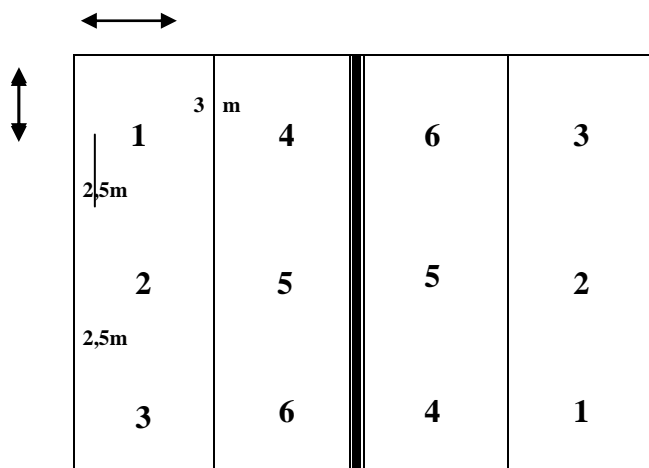
SOUTĚŽ DRUŽSTEV

Vybavení: 2 míče na odbíjenou

hřiště 14x9 m

síť horní okraj ve výši: ženy, chlapci = 210 cm

muži = 241 cm

Pravidla: Hraje se na hřišti 14x9 m, menší odchylka je možná.

Hrají 2 družstva, každé družstvo rozestaví na své polovině 6 hráčů:

3 do útočné zóny

3 do obranné zóny

Hráči jsou od sebe vzdáleni 2,5 m.

Mezi hráči přední a zadní řady je vzdálenost 3 m.

Aby se vystřídal všichni hráči na všech pozicích, hraje se 6 kol.

Postup v každém kole:

- 1) Hráč na pozici 1 přihrává přihrávkou od prsou hráči na pozici 4 a ten přehodí míč vrchní přihrávkou.
Soupeřovo družstvo se snaží míč chytit a vrátit přes síť. Za chycený a vrácený míč získává 0,5 bodu. Rozehrávající družstvo už míč nevrací.
- 2) Hráč na pozici 2 přihrává hráči na pozici 5, který přehazuje do soupeřova pole.
- 3) Hráč na pozici 3 přihrává hráči na pozici 6, ten přehazuje do soupeřova pole.

Hráčům podává míč rozhodčí.

Dále pokračuje stejným způsobem a odehraje 1. kolo.

V dalších kolech se hráči vždy posunou o jedno místo ve směru hodinových ručiček, až se všichni hráči na všech 6ti pozicích vystřídají.

Družstva se po každém kole střídají.

Náhradníci mohou vstoupit do hry po ukončení kola.

Trenéři nesmějí zasahovat do hry, ani dávat instrukce.

Hodnocení:

- a) Za správnou přihrávku ze zadní do pření řady + 1 bod
- b) Za správné zahrání míče hráčem přední řady do soupeřova pole + 1 bod
- c) Za chyčený a přehozený míč zpět do pole rozehrávajícího + 0,5 bodu

Maximální počet bodů v 6ti kolech = 72 bodů.

Vítězí družstvo s vyšším bodovým ziskem.

Dojde-li k plichtě, rozehraje se další kolo stejným postupem, ale družstva se střídají.

V tom případě musí být rozdíl 2 bodů.

Příloha č. 3. Ukázka záznamového archu

45	95	65 =	25 - 15
2CH -	4CH - 6	2. tel	9CH
125 - 9	6CH =	45 - 9	6CH - 2
9CH	45 - 6	2CH - 6	6CH - 12
2CH - 7	6CH	12CH - 9	12S
12CH - 2-9	2CH - 7	2CH - 9	12S
4CH - 9	9CH	4/8CH =	6CH
12CH - 9	75 =	25 - 12-9	15S
4CH - 7	125 - 6	2CH - 6	6CH
6CH =	45	9CH	15CH =
45 - 9	65	2CH - 12-9	12CH - 12
2CH - 7	4CH - 9	4CH - 6	125 - 4-9
12/4CH =	6CH -	4/12CH =	15CH
65 -	25 - 9	25 - 9	125 - 9
125 - 4-9	12CH	65	2CH =
9CH -	12CH	6CH - 4-9	25 - 6
25 - 9	12CH	4CH - 12	12CH - 9
4/4CH -	2CH - 12	4CH - 12	2CH - 6
4CH - 7	12S +	9S +	9CH =
6CH - 4	45	45	12/125 -
6CH =	2CH - 7	9CH - 15	125 - 6
12/4CH - 9	4CH - 7	4CH - 15	4CH - 9
2CH - 7	4CH - 9	12CH	2CH - 6-9
9CH	9S +	9CH	2S
6CH -	15 +	12/4CH =	12CH - 9
45 - 9	2S	9/4CH =	65
6CH =	6CH	25 - 12	2CH - 12
125 =	12/4CH =	9CH	2CH - 12
45 - 9	25 - 6	12CH	2CH -
2CH - 7	2CH - 12	4CH - 15	25 - 9